

5-6/2011 - Vapaa-ajattelijain liitto ry

Vapaa Ajattelijaja

**Elämäkatsomustietoa
kaikille**

PÄÄkirjoitus

Kohti tasa-arvoisempaa Suomea

Viimeisen vuosisadan aikana moni aikaisemmin sorretti ihmisryhmä on taistellut itselleen tasa-arvoisemman aseman yhteiskunnassa. Naiset aloittivat kamppailun kohti oikeudenmukaisempaa ja tasa-arvoisempaa kohtelua 1800-luvulla. Kamppailu on johtanut merkittäviin parannuksiin naisten asemassa. Nyt Suomessa on presidenttinä **Tarja Halonen**.

Yhdysvalloissa orjuus lakkautettiin sisällissodan jälkeen vuonna 1865. Varsinainen taistelu värillisen kansanosan tasa-arvoisesta asemasta yhteiskunnassa alkoi 1960-luvulla **Martin Luther King:n** ja muiden kansalaisaktiivien toimesta. Tällä hetkellä Valkoista taloa isännöi **Barack Obama**.

Suomessa homoseksuaalisuudesta tuomittiin vankilaan vuoteen 1971 asti. Nykyään avoimesti homoseksuaaleja on mitä moninaisimmissa yhteiskunnallisissa asemissa, lukuun ottamatta suuryritysten johtajia. Homoseksuaaleille ei ilmeisesti olla suomassa täyttä tasa-arvoa, koska tasa-arvoinen avioliittolaki on vastatuulella eduskunnassa.

Uskonottomien asema on parantunut merkittävästi, jos vertailukohdaksi otetaan keskiaika. Nykyään uskonottomia ei surmata polttamalla tai jollain muulla mielikuvituksisella tavalla. On tietenkin hienoa, että voi kulkea vapaana ja voi osallistua vaikka vapaa-ajattelijain liiton toimintaan, eikä joudu pelkäämään henkensä puolesta.

Uskonottomien aseman kehityksessä ei voida puhua aivan samanlaisesta voittokulusta, kuin monien muiden vähemmistöryhmien kohdalla. Tämä on sinänsä omituista, koska esimerkiksi naisten ja homojen aseman parantamista ovat uskonnot ja erilaiset kirkot vastustaneet aina kovaaäänisesti. Ovatko uskonnot toimineet jotenkin väärin vaatiessaan tasa-arvoista asemaa yhteiskunnassa?

Uskonottomien mielestä tasa-arvoinen yhteiskunta ei aseta mitään uskontoa erityisasemaan ja uskonto on yksityisasiasia. Tasa-arvoisen yhteiskunnan vaatiminen ei ole uskontojen kieltämistä,

vaikka monet uskovaiset sen niin haluavat nähdä. Uskonnot saavat ilman muuta toimia, mutta niiden kytkös valtioon tulee katkaista.

Uskontoja ja kirkkoja voidaan hyvin verrata aateliisiin. Aatelisilla oli ainoiaan verotus- ja muita erityisoikeuksia. Näiden erityisoikeuksien turvin aateliset käyttivät merkittävää valtaa tai pitäisikö sanoa mielivaltaa omassa yhteiskunnassaan. Nykyisin Suomessakin on vielä aatelisia, mutta niin kuin tasa-arvoiseen yhteiskuntaan kuuluu on heiltä viety kaikki erityisoikeudet – hyvä niin!

Naisten töihin menemistä vastustettiin aikanaan sen takia, että naiset vievät miesten työt ja kansan moraali rappeutuu. Uskontojen erityisaseman poistaminen tuskin rapauttaa kansan moraalia yhtään sen enempää, kuin naisten töihin meneminen.

Uskonottomien tulee tarkalla korvalla tutkia, mikä on paras tie uskonottomien kannalta tasa-arvoisen yhteiskunnan saavuttamiseen. Olemme saavuttaneet monia hyvä asioita, mutta vielä on edessä se aika, kuin uskonto ajatellaan samalla tavalla yksityisasiaksi kun seksuaalisuus.

Petri Karisma

Tässä numerossa

Elämäkatsomustieto uskonnon vaihtoehdoksi kaikille s. 4

Vapaa-ajattelijain liitto päätti kesällä Lahdessa pidetyssä liittokokouksessaan, että liitto tukee ajatusta, jonka mukaan elämäkatsomustieto tulisi sallia uskonnonopetuksen vaihtoehtona kaikille oppilaille sekä peruskoulussa että lukiossa.

Et-opetus.fi täyttää kolme vuotta s. 6

Syksyllä 2008 joukko tamperelaisia vapaa-ajattelijoina perusti internettiin et-opetus.fi-sivuston, joka tarjoaa tietoa elämäkatsomustiedon koulupetuksesta koululaisille, vanhemmille, opettajille ja muille opetusviranomaisille.

Kuva: Urjantai/Wikimedia.org

Ateismin arkea ja juhlaa s. 9

Kuunnelmayleisöä Pirkko Jaakolan kuunnelman "Eksyssuon lapset" esityksessä Alpo Jaakolan suomökillä Loimaan Eksyssuolla 2. syyskuuta 2011

Viron kirkko on eri maata s. 10

Viron kirkon historia on erilainen kuin Suomen, ja kovin erinäköisiä ovat kirkot myös nyt. Hannu Eklund pohtii artikkelissaan, miten Viron kirkko on muotoutunut historian kulussa ja miten se poikkeaa Suomesta.

Pois valtion ja kunnan järjestämästä uskonnon harjoittamisesta s. 12

Lehtori Esa Ylikoski selvittää artikkelissaan vakaumuksen vapauden toteutumista yhdenvertaisuusperiaatteen näkökulmasta.

Ulkoistetaanko paha uskonnoista? s. 17

Petri Karisma

Humanistit ja vapaa-ajattelijat kokoontuivat elokuussa Oslossa s. 18

Eino Huotarin matkaraportti IHEU:n maailmankonferenssista, joka pidettiin elokuussa Oslossa.

Esa Ylikoski aloitti pääsihteerinä s. 22

Hallitus esittäytyy s. 24

Kirjat s. 26

Uutisia s. 29

Näkökulmia vapaa-ajatteluun s. 30

Liittohallitus tiedottaa s. 32

Yhdistykset toimivat s. 36

Kannen kuva: Marketta Ollikainen

Elämänkatsomustieto uskonnon vaihtoehdoksi kaikille

Vapaa-ajattelijain liitto päätti kesällä Lahdessa pidetyssä liittokokouksessaan muuttaa Keski-Uudenmaan vapaa-ajattelijoiden aloitteesta aiempaa elämänkatsomustietoa koskevaa kantaansa, jonka mukaan et-opetus tulisi sallia vain uskontokuntiin kuulumattomille oppilaille. Nyt liitto katsoi, että elämänkatsomustiedon opetus tulisi olla niin peruskoulussa kuin lukiossakin kaikkien oppilaiden vapaasti valittavissa riippumatta siitä, kuuluuko oppilas kirkkoon vai ei.

Nykyisin uskonto ja elämänkatsomustieto ovat pakollisia niin, että evankelisluterilaiseen ja ortodoksiseen kirkkoon kuuluvien on opiskeltava uskontoa (ns. pakkouskonto), uskontokuntiin kuulumattomien joko elämänkatsomustietoa tai uskontoa. Et:tä voivat opiskella myös muihin uskontokuntiin kuuluvat, jos heille ei esimerkiksi ryhmän pienuuden takia järjestetä oman uskonnon opetusta, mutta eivät siis luterilaiset eivätkä ortodoksit.

Liiton uusi kanta lähtee olettamuksesta, että uskonnonopetusta ei liiton toiveista huolimatta vielä lähiaikoina saada kouluista opetettua. Siksi elämänkatsomustieto on avattava kaikille, jolloin kaikki saisivat haluamansa: Ne, jotka haluavat opiskella uskontoa, saavat opiskella sitä, ne jotka eivät sitä halua, opiskelevat Et:tä. Uskonnon pakollisuus kirkkoon kuuluville poistuisi.

Tällä ajatuksella Et:n avaaminen kaikille on realistisesti mahdollista. Kirkollistenkin piirien olisi ehkä tyytyminen siihen, kun uskonnonopetus kuitenkin säilyisi vaikka vain valinnaisena. Uskonnonopetuksen valta-asema kuitenkin saisi kolauksen. Samalla syntyisi terve kilpailutilanne: Uskontoa vai elämänkatsomustietoa, oppilaat valitsevat. Itse kukin arvailkoon, kumpi ajan mittaan voittaa. Tähän ajatukseen perustui Keski-Uudenmaan vapaa-ajattelijoiden aloite Et:n avaamisesta kaikille, johon liittokokous yhtyi.

Perustuslaki turvaa yhdenvertaisuuden

Mihin tällainen vapaa valinta sitten perustuu? Perustuslakiin, sillä sen pykälät 6 ja 11 sanovat sel-

väsanaisesti, että kansalaiset ovat yhdenvertaisia ja että heillä on omantunnon ja vakaumuksen vapaus. Kansalaisia ei siis saa lokeroida esimerkiksi uskonnon mukaan niin, että jos kuuluu kirkkoon, ei saa valita elämänkatsomustietoa, mutta päinvastoin saa, eli jos ei kuulu kirkkoon, uskonnonopetukseen saa silti mennä. Ohessa otteet näistä pykälistä.

6 § Yhdenvertaisuus

Ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella.

11 § Uskonnon ja omantunnon vapaus

Jokaisella on uskonnon ja omantunnon vapaus. Uskonnon ja omantunnon vapauteen sisältyy oikeus tunnustaa ja harjoittaa uskontoa, oikeus ilmaista vakaumus ja oikeus kuulua tai olla kuulumatta uskonnolliseen yhdyskuntaan. Kukaan ei ole velvollinen osallistumaan omantuntonsa vastaisesti uskonnon harjoittamiseen.

Näillä eväillä liitto siis ajaa elämänkatsomustiedon opetusta. Asiaan liittyy paljon muutakin, muun muassa se, että oppiaine on nykyisin pahasti alikäytössä. Kun kirkkoon kuulumattomia kansalaisia on nykyisin jo noin miljoona, vain murtoosa näiden perheiden lapsista opiskelee elämänkatsomustietoa. Valtaosa "nauttii" uskonnonopetusta.

Parannusta asiaan yritetään ajaa muun muassa sillä, että johonkin tämän lehden ensi vuoden

numeroon on kaavailtu Et-infopakettia suurelle yleisölle, joka nykyisin ei varmaan tiedä Et:stä juuri mitään. Siinä kysytään, "Et – mikä ihmeen Et?", ja sitten vastataan monin eri tavoin: vähän Et-filosofiaa, tilastoja, oppisisältöjä, haastatteluja.

Lasse Pylkki

Liittohallituksen täsmentämä kanta on kokonaisuudessaan luettavissa liiton sivuilla.

Etuja elämänkatsomustiedon avaamisesta kaikille

Elämänkatsomustiedon avaaminen vapaasti valittavaksi kaikille koululaisille parantaisi ensisijassa uskontokuntiin kuuluvien oppilaiden ja heidän vanhempiensa valinnanvapautta ja oikeutta määrätä itse omasta katsomusaineestaan. Lisäksi elämänkatsomustiedon avaamisella olisi seuraavat hyödyt:

Kaikilla koululaisilla ja heidän vanhemmillaan olisi yhdenvertaiset oikeudet valita haluamansa katsomusaine heidän kulttuuritaustastaan riippumatta. Tällä hetkellä uskontokuntiin kuuluvan lapsen ainoa keino päästä ET:n opetukseen on erota kirkosta. Minkään muun peruskoulun oppiaineeseen osallistumista ei ole rajattu uskontokuntiin kuulumisen perusteella.

Esiopetuksessa elämänkatsomustietokasvatus on jo kaikkien vapaasti valittavissa, samoin aikuislukioissa katsomusaineen valinta on vapaa. Miksi ei myös peruskoulussa?

Koulujen ei tarvitsisi enää käsitellä arkaluontoisia tietoja lasten ja heidän vanhempiensa jäsenyyksistä eri uskontokunnissa. Kouluunilmoittautumislomakkeissa olevat sekavuudet katsomusaineen valinnan suhteen poistuisivat (ongelmia on ollut erityisesti uskontokuntiin kuulumattomien sijoittamisessa elämänkatsomustiedon opetukseen).

Kansainvälisestikin ainutlaatuisella katsomusaineella, elämänkatsomustiedolla, olisi paremmat mahdollisuudet kehittyä kasvavan oppilasmäärän myötä.

Elämänkatsomustiedon oppilasmäärät tulevat kasvamaan joka tapauksessa (syinä mm. yhteiskunnan maallistuminen ja kastettujen osuuden nopea lasku). Ei ole mitään järkipäätä syytä rajoittaa keinotekoisesti oppilasmäärien kasvua epäsymmetrisellä ja uskontokuntiin kuuluvia syrjivällä lainsäädännöllä.

Riippuen siitä, kuinka laajalle katsomusaineen valinta ulotetaan ortodoksisen uskonnon ja muiden uskontojen suhteen, voisi myös uskontokuntiin kuulumaton opiskella häntä kiinnostavaa uskontoa, esimerkiksi ortodoksisista uskontoa koko peruskoulun ajan.

Lähde: et-opetus.fi

Et-opetus.fi täyttää kolme vuotta

Syksyllä 2008 joukko tamperelaisia vapaa-ajattelijoina perusti internettiin et-opetus.fi-sivuston, joka tarjoaa tietoa elämäkatsomustiedon kouluopetuksesta koululaisille, vanhemmille, opettajille ja muille opetusviranomaisille. Sivusto esittelee myös yleisiä opetusjärjestelyihin liittyviä ongelmakohtia ja antaa vanhemmille neuvoja ongelmatilanteiden ratkaisemiseksi.

Elämäkatsomustieto (ET) on uskontokuntiin kuulumattomille tarkoitettu katsomusaine peruskoulussa ja lukiossa. Myös uskontokuntiin kuuluvat, joiden oman uskonnon opetusta ei järjestetä, voivat osallistua ET:n opetukseen.

Elämäkatsomustiedon opetuksen kehittäminen ja tiedottamisen parantaminen oli yhtenä keskustelun aiheena Tampereen vapaa-ajattelijoiden järjestämässä jäsentapaamisessa syksyllä 2006. Keskeisenä ongelmana havaittiin olevan se, että elämäkatsomustiedosta oli koululaisten vanhempien hyvin vaikeaa saada asiallista tietoa. Parhaimmaksi tavaksi esitellä ET:n opetusta ja siihen liittyvää lainsäädäntöä todettiin olevan asiapitoisen www-sivuston tekeminen. Et-opetus.fi-sivusto julkaistiin lopulta 28. marraskuuta 2008, kun ensimmäinen julkaisukelpoinen versio sivustosta saatiin valmiiksi.

Sivuston tekoon on osallistunut yli 20 henkilöä ympäri Suomea. Tällä hetkellä sivusto tarjoaa koululaisille, vanhemmille, opettajille ja muille opetusviranomaisille kattavan tietopaketin elämäkatsomustiedosta peruskoulun ja lukion oppiaineena, oppikirjoista ja opetukseen liittyvästä

lainsäädännöstä.

Sivuston yhtenä keskeisenä tarkoituksena on myös tarjota vanhemmille tietoa elämäkatsomustiedon opetukseen liittyvistä ongelmista. Esittelemme sivustolla yleisiä opetusjärjestelyihin liittyviä ongelmakohtia sekä annamme vanhemmille ohjeita ongelmatilanteiden ratkaisemiseksi.

Sivuston kautta vanhempien on myös mahdollista pyytää ulkopuolista apua vaikeampien ongelmien ratkaisemiseksi.

Viikoittain noin 200 kävijää

Kävijätilastojen perusteella sivustolla vierailee viikoittain noin 200 kävijää. Suosituimmat yksittäiset sivut ovat olleet opetusmateriaali-, oppikirja-, päivänavaus-, ja usein kysyttyä -sivut.

Sivuston ylläpito toimittaa myös et-blogia (<http://et-opetus.blogspot.com>), missä julkaistaan kaikenlaisia elämäkatsomustietoon liittyviä kirjoituksia. Eniten lukijoita on kerännyt tamperelaisen opettajan kirjoittama sarja "elämäkatsomustietoa alakoulussa", joka on ehtinyt jo seitsemänteen osaan.

Elämäkatsomustiedon oppilasmäärät ovat kas-

vaneet käytännössä koko oppiaineen olemassaolon ajan vuodesta 1985. Tällä hetkellä elämäkatsomustietoa opiskelee noin 3,2 prosenttia kaikista peruskoululaisista.

Määrän vähäisyys selittyy ainakin osittain uskonnon opetusta suosivalla lainsäädännöllä: evankelisluterilaiseen tai ortodoksiseen kirkkoon kuuluva koululainen ei voi valita elämäkatsomustietoa omaksi katsomusaineekseen. Lisäksi on ollut havaittavissa lähes systemaattista lainrikkomista elämäkatsomustiedon opetusjärjestelyissä ympäri Suomea: yli kaksikymmentä kuntaa käytti keväällä 2011 lainvastaisia kouluunilmoittautumislomakkeita tai antoi väärää tietoa katsomusaineiden opetukseen liittyvissä ohjeistuksissaan.

Palautetta kaivataan

Et-opetus.fi-projekti on tehnyt kuluneiden vuosien aikana useita tempauksia, joista osa on päässyt myös

valtakunnallisiin lehtiotsikoihin: kaksi kirjelmää Opetushallitukselle, useita kanteluita vanhempien yhteydenottojen perusteella opetusviranomaisten virheellisestä toiminnasta tai lainvastaisista kouluunilmoittautumislomakkeista, ET-esitteen laadinta ja sen jakaminen kansanedustajille, sekä adressin kerääminen elämäkatsomustiedon opetuksen avaamiseksi kaikille suomalaisille.

Sivustoa on tarkoitus kehittää edelleen ja kaikki asiasta kiinnostuneet ovat tervetulleita mukaan sivuston kehittämiseen ja ylläpitoon. Palautetta ja kehitysideoita voi antaa palaute-lomakkeella tai lähettämällä sähköpostia suoraan osoitteeseen info@et-opetus.fi. Lomakkeella voi myös tarjota omaa artikkelia et-blogiin.

Timo Poranen

Elämäkatsomustietoa alakoulussa

14.10.2011

(Tamperelaisen luokanopettajan Satu Arjanteen elämäkatsomustiedon opetuksen tuntisuunnitelma loka-, marras- ja joulukuulle 2011. Suunnitelma on julkaistu hänen bloginaan et-opetus.fi-sivustolla.)

Lokakuu

Viikko 41 Taikausko

Mitä taikauskaisia oletuksia oppilailla on? Miksi on taikauskoo?

(Taikauskojuttuja löytyy netistä vaikka kuinka paljon.) Taikauskoo oli jo antiikin ajalla. Taikauskon kautta pääsemme epistemologiaan eli tietoteoriaan. Mitä on tieto? Mikä on totta? Mitä voi epäillä ja mistä voi olla varma? Miten voi löytää varmaa tietoa? Yritämme kääntää taikauskaisia sanontoja tietoperäisiksi. Toisella tunnilla puhumme Platonin aikaansaannoksista.

Viikko 42 Syysloma

Viikko 43 Sokrates, Platon, Aristoteles: etiikka

Nämä filosofit ovat tuoneet yhteiskuntaan monta tärkeää käsitettä. Sanaa etiikka selvennän Miina ja Ville etiikkaa etsimässä (Honkala, Tukonen, Tuominen Oph) s. 60-61 avulla. Yritämme keksiä eettisiä dilem-

moja ja ratkoa niitä.

Toinen tunti: Sokrates, Platon, Aristoteles: politiikka, naiskuva, järjestys. Lisää filosofien käsitteitä ja niiden avaamista.

Marraskuu

Päivän avaus: Ruotsalaisuuden päivä

Viikko 44 Uskontojen syntyä

Miksi on syntynyt eri uskontoja? Nimeämme uskontoja ja sijoitamme niitä maailmankartalle, karttakirjasta löytyy kartta. Ihmisen maailmankuva voi olla uskonnollinen tai tieteellinen. Mitä se tarkoittaa? (Miina ja Ville s. 42) Pohditaan myös käsitettä logiikka / päättely: Ajattelevatko kaikki ihmiset samalla tavalla? Ovatko ajatukset aina tosia? Millaiset ajatuk-

set eivät ole tosia?

Toinen tunti: Uskontojen synty alkoi hellenismien ajalla. Mitä on hellenismi ja miksi juuri silloin.

Viikko 45

Pääsemme pimeälle keskiajalle ja sieltä uuteen aikaan. Euroopassa esitettiin kiehtovia ajatuksia. Maapalloko pyöreä? Roviolle! Esittelen Kopernikuksen, Galileo Galilein ja Newtonin aikaansaannoksia.

Toisella tunnilla esittelen lisää ajattelijoita teemme kuvia keskiajan ja uuden ajan suurista keksinnöistä.

Viikko 46 Romantiikan aika

Grimmin ja HC Andersenin sadut syntyivät romantiikan ajalla. Millaisia moraaliopetuksia niistä löytyy? Mitä on moraalit? (Miina ja Ville s. 56-57)

Toisella tunnilla kuuntelemme Peer Gyntin tarinaa ja Griegin musiikkia. Koulussani on aiheesta tehty kirja. Tarinassa on useita moraaliongelmia.

Viikko 47 1600-luku: Descartes, Spinoza

Descartesia pidetään nykyajan filosofian isänä. Hän ja Spinoza kehittivät matematiikkaa. Tällä tunnilla käsittelemme matemaattisia ongelmia ja pohdimme lisää logiikan käsitettä. Mikä kaikki on matematiikkaa? Onko matematiikka aina oikeassa? Hauskaa matematiikkaa löytyy matikankirjojen opeoppaista, erityisopettajan hyllystä ja netistä. Täytynee eriyttää, alkuopetus tarvitsee eri tehtävät kuin kuudesluokkalainen.

Toisella tunnilla tehdään sudokuja ja tangrameja ja käymme älypää.com:ssa.

Helsingin Vapaa-
ajattelijat ry järjesti
Helsingin Etu-Töölössä
osuuskuntakahvila
Soihdussa 13. maaliskuuta
2008 keskusteluillan, jossa
pohdittiin vakaumuksen
vapauden toteutumista
kouluissa.

Kuva: Marketta Ollikainen

Joulukuu

Päivänavaus: Suomen kansallisfilosofi J.V. Snellman

Viikko 48 Darwin

Tutustumme Darwinin oppiin lajien synnystä ja kehityksestä. Ihmisen kehitys on erityisen mielenkiintoinen asia.

Toinen tunti: Esim. Olipa kerran elämä –sarjassa on oma kirja ja dvd ihmisen kehityksestä.

Viikko 49 Unien maailma.

Millaisia unia oppilaat ovat nähneet. Onko jollakin toistuva painajainen? Freud paneutui unien tulkintaan. Unien selityskirjoja löytyy kirjastosta.

Toisella tunnilla teemme leikkejä ja kilpailuja pikkujoulua varten.

Viikko 50 Pikkujoulu

Toisella tunnilla teemme joulukoristeita.

Kuudesluokkalaiselle pitäisi antaa numero jouluna. Olen ajatellut, että hänen pitäisi tehdä selvitys kolmesta filosofista, esim Sokrates, Descartes ja Linkola. Hänen pitäisi myös valita ja perustella, kenen filosofin ajatukset ovat lähinnä hänen omia ajatuksiaan.

*Satu Arjanne
Lähde: et-opetus.fi*

Joulu on taas

Joulu se on joka vuosi, ateistillekin. Vaikka ei itse välittäisi pätkeäkään tontuista, lahjoista ja kinkusta, jollain tavalla joulu vaikuttaa kaikkien elämään, vaikka sitten vain ylimääräisinä vapaa-päivinä tai ainakin päivinä, jolloin kaupat ovat kiinni. Itse pidän juhlista ja joulukin tuntuu edelleen jollain lailla erityiseltä juhralta, johon tulee valmistautua huolella. Jouluahan voi huoletta ateistikin viettää vuotuisjuhlan merkeissä, vuoden pimeimmän ajankohdan juhlintana ja päivien vähittäisen pitene-misen merkeissä liittämättä siihen sen kummempia merkityksiä.

Ne merkitykset kuitenkin kummittelevat siellä taustalla, menneen vuoden haamujen tavoin. On tietysti mahdollista kuoria joulusta kristilliset kerrokset ja pohjata joulunviettonsa sekalaiseen kokoomaan roomalaisten saturnaliaa ja Sol Invictuksen valon juhlaa, maustaa sitä pohjoisempien kansojen possu- ja juominkiperinteillä sekä kaihella se joulupukkikin sieltä skandinaavisesta aarrearkusta, unohtamatta tietysti kotoisia tonttujamme. Mutta miksi sitten juhlia joulua tai julea kuten nämä muinaiset kansat ja viettää aikaa heidän perinteidensä ja uskomustensa parissa? Jos ei ota liian ryppyotsaisesti näitä juhla-perinteitä, mikseivät sitten ne kristillisetkin ainekset sovi samaan joukkoon, iloiseen perinteiden sekamelisoppaan?

Näin taitaa tulla käymään ainakin oman perheeni joulun kanssa, vaikka yleensä yritän välttää kristillisperäisiä juhlatapoja itselleni ideologisesti

vieraina asioina. Joulussa kun on se juttu, että perinteisesti (oli se kai sitten mikä tahansa perinne) joulunviettoon kuuluvat sukulaiset. Ja kun oma perhe kasvaa, kasvaa jotenkin mystisen eksponentiaalisesti se sukulaisvierailujenkin

määrä. Siinä missä itselle olennaista on hyvä ruoka, kynttilöiden ja kuusen kimallus, rauhoittuminen ja mukavien asioiden tekeminen, toisille tietysti se joulun kristillinen sisältö on juuri se olennainen asia, jota juhlitaan ja jota muistetaan kaikissa käänteissä. Itse olen yrittänyt mennä periaatteella ”antaa kaikkien kukkien kukkia” näissä sukulaisjuhlien viettossa ja keskittynyt niihin itselle tärkeisiin asioihin, puitteiden sallimissa rajoissa. Hyvää ruokaa on kuitenkin aina tarjolla.

Ja niiden lapsien mukana kyllä tulevat ne oman lapsuuden tonttu- ja joulupukkijutut jollain lailla automaattisesti mukaan, vaikka sitä itseksensä ajattelisikin, että lasta ei saa huijata näkymättömillä satuolennoilla, jotka näkevät ja kuulevat, palkitsevat ja rankaisevat. Mutta joku olennainen erohan siinä on, kun aikuinen ei itse usko näihin olentoihin ja tietää, että ne paljastuvat lapsellekin saduksi ennemmin tai myöhemmin, eikö niin? Logiikka joutanee joskus romukoppaan, jos näin nyt uskaltaa itselleen (ja muille) tunnustaa... Jos ei jouluna, niin milloin sitten, voi huoletta syödä vain ne rusinat pullasta?

Heta Saxell

Kirjoittaja on helsinkiläinen filosofian maisteri, tiedottaja sekä vapaa kirjoittaja ja toimittaja.

Viron kirkko on eri maata

Viron kirkon historia on erilainen kuin Suomen, ja kovin erinäköisiä ovat kirkot myös nyt.

Suomen kristillistäminen oli suhteellisen helppoa, koska täällä ei juurikaan ollut organisoitua vastarintaa. Dokumentit ovat niukat. Parhaiten tunnetaan hämäläisten pullikointi; pesivät Katumajärvässä kasteen pois.

Ennen 1940-lukua 78 prosenttia virolaisista kuului luterilaiseen kirkkoon. Lähes kaikki muut olivat ortodokseja. Valtavat jäsenluvut perustuivat kummassakin maassa monisatavuotiseen uskontopakkoon, joka loppui Suomessa 1920-luvulla. Vaikka varsinainen pakko Virossa loppui neuvostoaikaan, vapaus jäi pahasti vajavaiseksi, koska kirkko piti etuoikeudet ja instituutiohegemonian. Myös henkilökohtainen uskonnonvapaus jäi käytännössä vajaaksi, vaikka kirkosta voi erota.

Kun eroaminen sai Suomessa vauhtia vasta 2000-luvulla, Viro on nyt Tshekin ohella Euroopan maallistunein maa. Jos virolainen uskoo johonkin korkeampaan voimaan, se on mieluummin jonkinlainen pakanallis-panteistinen epämääräinen henki tai ”elämänvoima” kuin kristillinen jumalpersoona.

Luterilaisiksi lasketaan (epäselvin perustein) 170 000 eli 13 prosenttia. Kirkkolain mukaan luku on paljon pienempi, koska se edellyttää paitsi maksuja, myös ehtoollisella käymistä. Jäsenmaksua maksaa noin 35 000 ja vielä harvempi heistä, ehkä 22 000, käy nauttimassa ”ruumista ja verta” edes kerran vuodessa.

Virossa ei ole kirkollisveroa, eikä kirkon hartaasti toivomaa uskonnonopetusta kouluissa. Kirkolla on kuitenkin tietty rajattu ”puolivirallinen” erityisasema: esimerkiksi puheoikeus tasavallan merkipäivinä.

Kansa ei ole neukkuajan jälkeen palannut kirkon helmoihin. Se tietää, että kristillinen kirkko on valloittajakirkko. Miksi kuulua sellaiseen, kun ei ole pakko?

Kirkko sortajien asialla

Viron vanha usko lehtoineen ja hiisineen oli samantyyppistä kuin meillä. Tanskan kuningas **Valdemar Sejr** nujersi vastarinnan Toompealla 1219 ja perusti Taanilinnan. Saksalaiset valtasivat muun maan, esimerkiksi Saarenmaan 1227.

Kansa pakotettiin kristinuskoon, mutta pakanuutta joutui juurimaan myös Luther-kirkko – 1800-luvulle asti! Pakanauskooa harjoitetaan 2000-luvulla-kin.

Viroa ovat hallinneet myös ruotsalaiset, venäläiset ja puolalaiset. Vuodesta 1558 alkoi pitkä sota-kaus, vastapelfareina ensin saksalainen ritarikunta ja Moskovan **livana Julma**. Vuoteen 1650 mennessä maa oli Ruotsin vallassa. Pohjan sodassa sen valtasivat Pietarin joukot, ja väkeä kyydittiin Venäjälle.

Saksalaisten perustama talonpoikaisorjuus jatkui erimuotoisena 1800-luvulle. Syvä maaorjuus 1700-luvulla perustui saksalais-venäläiseen symbioosiin, jossa aateli ja papit pitivät maarahvaan brutaalin sorron alla. Professori **Seppo Zetterbergiä** lainaten: ”Virolaisten geeneissä kirvelevät yhä saksalaisen kartanoherran ruoskanjäljet.” Baltiansaksalainen aateli jopa vahvistui venäläisaikana (1710-). Luther-kirkko oli Venäjän imperiumissa outo lintu ja joutui 1800-luvulla silmätikuksi.

Kartanoherrat vastustivat kansanopetusta, mutta se alkoi pikku hiljaa. Se oli pääasiassa lukutaitoa Raamatun ja katekismuksen pohjalta. Luku-taidosta tehtiin avioon pääsyn ehto.

Luterilaista kirkkoa kohtaan on tunnettu myös sympatiaa, nähty vaihtoehdoksi ”ryssänkirkolle”, joka oli 1800-luvulla venäläistämisen väline. Toompean massiivinen Aleksanteri Nevskin katedraali haluttiin 1920-luvulla purkaa, jotta mereltä tultaessa näkyisivät vain läntisen kristinuskon tunnuksat.

Osa talonpojista kääntyi maaorjuuden lopettamisen (1810-l.) jälkeen ortodokseiksi, jotta keisari antaisi maata. Pettymysten jälkeen moni palasi luterilaisuuteen.

Virolaiset eivät päässeet Tarttoon 1632 perustettuun yliopistoon ennen itsenäisyyttä 1919, mutta nuori älymystö otti mallia Ranskasta (”kirkko irti valtiosta”). Myös työväki vieraantui kirkosta. Valistuksen tuulet olivat vapauttaneet ilmapiiriä **Katariina II:sta** alkaen.

Paavalin kirkko Tartossa

Kuva: Wikipedia.com

Papisto oli vielä 1919 saksalaisvoittoinen, ja kahtiajako uhkasi 1920-luvulla hajottaa kirkon. Sitä repivät myös oppiriidat. Saksalaiset olivat vanhoillisia, virolaisissa oli myös liberaaleja.

Leimallisesti kolonialistisesta herrakansan linnakkeesta ei tullut niin sanottua kansankirkkoa, vaikka ennen sotia yritettiin. Pätsin perustuslaki 1937 antoi kirkolle lähes valtiollisen aseman, mutta sitten tuli sota. **Hitler** kutsui papit Saksaan 1939. Kaikkiaan saksalaisia lähti syksystä 1939 kevääseen 40 lähes 14 000. Neuvostoteismi teki uskovaiset naurunalaisiksi. Rappiolle joutunut kirkko imi pyrkyreitä, keinottelijoita ja hämäväreitä.

Viron uskonelämä sekavaa

Nyt Viron uskonelämä on sekava. Kahden pääkirkon lisäksi on baptisteja ynnä muita yhdysvaltalaisia kirkkokuntia, uuskarismaa, joogaa ynnä muita itämaisia, jopa aasialaisia ja afrikkalaisia liikkeitä. Jäsenkadossa ja rahapulassa kärvistelevät luterilaiset pitäytyvät vanhassa uskonkuvassa ja kauhistelevat Suomi-veljiä, jotka seuraavat liberaalitreندهjä. Alkuperäistä jyrkkää kristillistä viestiä on meillä pehmenetty, ettei maallistunut veronmaksaja ärsyynny, samalla kun köyhä Viron kirkko esiintyy "kristillisten arvojen" lähes viimeisenä bunkkerina.

Viron kirkossa ei juurikaan puhuta esimerkiksi homojen parisuhteesta. Arkkipiispa **Andres Pöder** on todennut: "Viron kirkko oli pitkään erillään länsikirkkoista. Kristillinen opetus on säilynyt pitkälle samana kuin sata vuotta sitten. Onko se etu vai haitta?"

Heino Nurk erotettiin pappisvirasta homouden takia ja siksi, että hän perusti kristillisen homojärjestön. Nurk vertasi KGB:hen: "KGB syytti kirkkoa kristillisen propagandan levityksestä. Nyt kirkko syyttää minua homopropagandan levityksestä."

Uskonelämän hämmennyksen tilaa lisää pakanaukon elvytys. Jo ennen 1940-lukua nousi "taarauskoisten" liike (Taara = pakanajumala), joka ajaa omaa uskoa kansanuskon pohjalta. Neuvostoaikana liike kiellettiin. Taaralaisilla on yhteinen järjestö "vironuskoisten" kanssa. Näiden ajanlasku alkaa siitä, kun alue nousi merestä. Nyt on vuosi 10224.

Myös Suomen "kansankirkko" on pakkovalalla paalutettu. Kirkkokurin murruttua 1900-luvulla on riviluteriläisen seurakuntayhteys paljastunut lähes olemattomaksi. Noin 3,5 miljoonasta aikuisjäsenestä on uskovia muutama satatuhatta. Jumalanpalveluksissa käy harva. Kirkollisten vaalien äänestysprosentit ovat ylivoimaisesti kehnoinnats osuuskauppa- ja ay-vaalit mukaan lukien. Jos kirkon jäsenyys sidottaisiin piiloveron sijasta normaaliin jäsenmaksuun, kirkko kuihtuisi nopeasti meiläkin.

Hannu Eklund

Kirjoittaja on Kotkan Vapaa-ajattelijain hallituksen jäsen. Hän on julkaissut teoksen "Kotkan Don Quijote" lukuisten kirkkoa ja uskontoa käsittelevien lehtikirjoitustensa pohjalta.

Pois valtion ja kunnan järjestämästä uskonnon harjoittamisesta

Perustuslain mukaan kukaan ei ole velvollinen osallistumaan uskonnon harjoittamiseen omantuntonsa vastaisesti. Silti monissa julkisissa laitoksissa opiskelijat ja työntekijät joutuvat osallistumaan pakolliseen uskonnonharjoittamiseen. Lehtori Esa Ylikoski pohtii oheisessa artikkelissaan vakaumuksen vapauden toteutumista yhdenvertaisuusperiaatteen näkökulmasta.

Olisi onneksi aika omituista, jos työpaikoilla työnantaja järjestäisi jopa viikoittain tai parin viikon välein uskonnollisia aamuhartauksia tai jos työntekijöiden muutaman kerran vuodessa pitäisi mennä työpaikan tilaamaan jumalanpalvelukseen läheiseen kirkkoon. Myös esimiehen johtamat ruokarukoukset ovat harvinaisia niin arkena kuin pikujouluissakin.

Tuo omituisuus on silti yhä arkipäivää muutamissa julkisen palvelun työpaikoissa ja niihin liittyvissä sinänsä aivan ei-uskonnollisissa ammateissa. Oppilaitosten opettajat sekä päivähoidon ja puolustusvoimien henkilöstö joutuvat työssään osallistumaan työnantajan järjestämiin hartaustilaisuuksiin ja jumalanpalveluksiin eli toistuvaan uskonnon harjoittamiseen.

Kuitenkaan uskonnon harjoittaminen ei enää edes kuulu päivähoidon ja oppilaitosten lakisääteisiin tehtäviin! Uskontokasvatus ja uskonnon opetus eivät ole virallisesti tunnustuksellista. Samalla kun perustuslakivaliokunta teki kyseenalaisen tulkinnan, että koulun juhlissa yksittäinen virsi ei tee tilaisuudesta uskonnon harjoittamista, se totesi, että seurakunnan edustajien pitämät uskonnolliset päivänavaukset sekä koululaisjumalanpalvelukset ovat yksiselitteisesti uskonnon harjoittamista.

Perustuslain mukaan kukaan ei ole velvollinen osallistumaan uskonnon harjoittamiseen omantuntonsa vastaisesti (PL 11 §). Varsinkin julkisen vallan ja julkisten palvelujen tulisi kohdella ihmisiä yhdenvertaisesti myös uskonnon, vakaumuksen ja mielipiteen suhteen (PL 6 §). Mahdollista positivistista erityiskohtelua tulisi suunnata vain heikom-

massa asemassa olevan vähemmistön tosiasiallisen aseman parantamiseen, ei enemmistönä tai muuten vahvassa asemassa olevan tahon suosimiseen, koska se syrjii muita.

Evangelisluterilainen kirkko on suomalaisessa yhteiskunnassa sekä muodollisesti vahvassa enemmistöasemassa että lainsäädännöllisesti suorastaan etuoikeutetussa asemassa. Silti kirkkoon kuulumattomia on yli 22 prosenttia väestöstä, ja mihinkään uskonnolliseen yhdyskuntaan kuulumattomia on yli miljoona suomalaista; kyseessä ei ole mikään pieni vähemmistö.

Vähemmistön pienuuskaan ei oikeuta syrjintään. Kuitenkin ainakin kirkon retorikassa on pitkään käytetty uskonnottoman väestön pienuutta oikeuttamaan heihin kohdistuvaa epäyhdenvertaista kohtelua. Sen takia on paikallaan tuoda esiin, että uskonnottomat eivät ole pieni vähemmistö. Joka tapauksessa valtion ja kunnan tulisi toiminnassaan kohdella ihmisiä yhdenvertaisesti ja syrjimättömästi myös uskonnon, omantunnon ja vakaumuksen vapauden suhteen.

Tutkimusten mukaan vain alla 20 prosenttia evangelisluterilaisen kirkon jäsenistä käy jumalanpalveluksissa edes muutaman kerran vuodessa ja vain 16 prosenttia äänesti viime seurakuntavaaleissa (Ketola & Niemelä & Salomäki 2011, 16-19). Kirkon jäsenten kulttuurinen käyttäytyminen uskonnon harjoittamisen suhteen ei puolla työnantajan tai julkisen vallan organisoimaa ja käytännössä pakollista uskonnon harjoittamista. Monet kirkon jäsenetkin katsovat, että uskonnon harjoittaminen on yksilöllinen ja perheen oma asia

ja sen tulisi tapahtua uskonnollisten yhteisöjen omassa piirissä, ei suinkaan valtion ja kunnan toimesta.

Koulujen, päivähoiton ja armeijan osalta uskonnon ja omantunnon vapaus tulisi ottaa huomioon myös työntekijöiden näkökulmasta – alistetussa asemassa olevien lasten tai varusmiesten vastaisia oikeuksia yhtään vähättelemättä. Luonnollisesti oppilaitosten ja päivähoiton tilannetta tulee tarkastella myös yleisten kasvatustavoitteiden kannalta, niin kuin opetussuunnitelman ja varhaiskasvatuksen perusteita koskevassa keskustelussa yleensä tehdäänkin. Sen lisäksi on vielä kysymys lasten, nuoren ja varusmiesten oikeuksista!

Tässä artikkelissa tarkastelen jatkossa aihetta pääpainoisesti lasten, nuorten ja heidän perheidensä sekä varusmiesten oikeuksien kannalta. Edellä esitetty palkansaaja-näkökulma on vain hyvä lisä perustelujemme kokonaisuuteen oppilaitosten, päivähoiton ja julkisen vallan uskonnollisen neutraalisuuden toteuttamisen puolesta. Ja toki on paikallaan toimia sen puolesta, että esimerkiksi Opettajien ammattijärjestö OAJ alkaisi paneutunut tähän asiaan eikä vain tyytyisi opetusviranomaisten tähänastisiin linjauksiin. Opettajilla ja päivähoiton henkilöstöllä olisi hyvä aika nostaa kriittistä keskustelua tästä ylimääräisestä ja kyseenalaisesta työvelvoitteesta.

Toki varsin monessa koulussa ja varsin monen opettajan kohdalla on esimerkiksi sovittu, että uskonnon opettaja on elämäkatsomustiedon oppilaiden ja myös muiden koululaisjumalanpalveluksesta pois jääneiden oppilaiden kanssa koululla tai jossain muualla järjestäen vaihtoehtoista ohjelmaa uskonnon harjoittamiselle. Tällaista vaihtoehtoista ohjelmaa tuleekin kehittää niin kauan kuin uskonnon harjoittamista järjestetään.

Omantunnon ja vakaumuksen vapaus on positiivinen oikeus

Kansalaisten yhdenvertaista ja syrjimätöntä kohtelua (PL 6 §) erityisesti omantunnon ja vakaumuksen vapauden alueella (PL 11 §) kehittäessään eduskunta ja hallitus voivat nojautua Euroopan ih-

misoikeussopimuksen kahdenteentoista pöytäkirjaan (SopS 8/2005) ja Lissabonin sopimukseen, joka tuli voimaan 1.9.2009. Tukea syrjimättömyyden edistämiseen omantunnon ja vakaumuksen vapauden suhteen tuo myös yhdenvertaisuuslainsäädännön uudistamishanke. Siinä voidaan ottaa huomioon EU:n komission heinäkuussa 2008 tekemä ehdotus, jossa on tavoitteena parantaa syrjinnän vastaista suojaa myös silloin kun se johtuu uskonnosta tai vakaumuksesta.

Uskonnon ja omantunnon vapautteen (PL 11 §) kuuluva omantunnon vapaus on positiivinen oikeus. Uusi painotus vahvistettiin perusoikeus-uudistuksessa 1995 ja 2003. Omantunnon vapaus on siten enemmän kuin niin sanottu negatiivinen uskonnonvapaus – oikeus olla kuulumatta uskonnolliseen yhdyskuntaan ja oikeus olla osallistumatta uskonnon harjoitukseen.

Positiiviseen omantunnon vapautteen kuuluu ”oikeus ilmaista vakaumus” – tämä tarkoittaa samalla myös uskonnottoman vakaumuksen vapautta. Näin on selvästi myös kansainvälisissä ja EU-säädöksissä. Euroopan ihmisoikeustuomioistuin on korostanut (tuomio 25.5.1993 A 260-A) ihmisoikeussopimuksen suojaa paitsi uskonnollisille vakaumuksille myös ateisteille, agnostikoille, skeptikoille ja maailmankatso-

Omantunnon vapaus kattaa sekä sisäisen vakaumuksen vapauden ulottuvuuden (forum internum) että yksilön oikeuden ilmaista sisäinen vakaumuksensa ja elää suhteessa muihin ihmisiin tavalla, joka vastaa ja toteuttaa hänen vakaumustaan.

Yhdenvertainen ja syrjimätön kohtelu tarkoittaa, että ”ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan ... uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen ... perusteella.”

ternum) että yksilön oikeuden ilmaista sisäinen vakaumuksensa ja elää suhteessa muihin ihmisiin tavalla, joka vastaa ja toteuttaa hänen vakaumustaan (forum externum). (Ojanen ja Scheinin 2011 (a), s.417)

”Oikeus ilmaista vakaumus” ei pelkästään vahvista PL 12 §:n sananvapautta, vaan nimenomaan myös yksilön oikeutta elää suhteessa muihin ihmisiin tavalla, joka vastaa ja toteuttaa hänen vakaumustaan (Ojanen ja Scheinin 2011(a), 418). Tämä tarkoittaa myös hiljaisten, mielipiteistään ääntä pitämättömien uskonottomien ihmisten omantunnon ja vakaumuksen vapautta elää identiteettinsä mukaan. Tämä puolestaan korostaa PL 6 §:ssä säädetyn yhdenvertaisen ja syrjimättömän kohtelun merkitystä myös vakaumusten suhteen.

Yhdenvertainen ja syrjimätön kohtelu tarkoittaa, että ”ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan ... uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen ... perusteella.” (PL 6 § 2 mom.) Yleinen syrjintäkielto kohdistuu ensi sijassa viranomaistoimintaan – eli julkisen vallan ja myös julkisten palvelujen toimintaan (Euroopan ihmisoikeussopimuksen 12. pöytäkirja, SopS 8/2005).

Uskonnon harjoittaminen ei ole oppilaitosten tehtävä

Uskonnon harjoittaminen ei kuulu peruskoulun, lukion, ammatillisten oppilaitosten, ammattikorkeakoulujen eikä yliopistojen lakisääteisiin tehtäviin. Silti koululaisjumalanpalveluksia on muutamana kerran vuodessa (yleensä evankelisuterilaisen seurakunnan kirkossa tai myös koulun tiloissa). Uskonnollisia päivänavauksia pitävät seurakuntien papit usein säännöllisesti (1-4 kertaa/kk) ja erityisjärjestelyin (pidempi aika). Paikoin alakouluissa ilmenee myös opettajan johtamaa ääneen lausuttua ruokarukoukuttamista.

Käytännössä uskonottomien oppilaiden perheitä painostetaan monissa peruskouluissa ja kunnissa siihen, että oppilas ei olisi pois uskonnon harjoittamisesta. Esimerkiksi Espoon kaupunki lähetti vielä viime lukuvuonna uskonnottoihin koteihin kirjeen, jossa kaupungin sivistystoimi suositteli osallistumista evankelisuterilai-

seen uskonnon harjoittamiseen, kuten jumalanpalvelukset ja uskonnolliset päivänavaukset. Samoin Espoon kaupunki ja seurakuntayhtymä ovat sopineet jumalanpalveluksista ja uskonnollisista päivänavauksista sekä lisäksi erinäisistä muistakin yhteistyömuodoista niin läheisen yhteistyösopimuksen, että sitä voidaan perustellusti pitää muita kohtaan syrjivänä ja omantunnon vapautta loukkaavana. Sopimuksesta on tehty kantelu aluehallintovirastoon.

Ammatillisissa oppilaitoksissa ja ammattikorkeakouluissa tilanne – muun muassa seurakuntien nimeämien niin sanottujen oppilaitospappien rooli – vaihtelee. Yliopistoissa jumalanpalvelus on virallinen osa lukuvuoden avajaisten ja promootiotilaisuuksien ohjelmaa. Helsingin yliopiston valtiotieteellisen tiedekunnan promootiossa on ollut ensimmäistä kertaa jumalanpalvelukselle vaihtoehtoinen uskonnoton tilaisuus.

Julkisten oppilaitoksen tehtäväkseen ottama uskonnon harjoittamisen järjestäminen on perusteetonta enemmistöasemassa olevan evankelisuterilaisen kirkon suosimista. Tällaiselle positiiviselle erityiskohtelulle ei ole perustetta, koska kirkko ei ole heikommassa asemassa eikä vähemmistön edustaja, vaan saa hyväkseen myös muuta erityiskohtelua (verotusoikeus, yhteisöveron tuotto). Yhden uskonnon suosiminen julkisessa sivistys- ja koulutuspalvelussa syrjii uskonottomia ja muiden uskontojen piirissä olevia oppilaita ja perheitä. Uskonnon harjoittamisen järjestäminen ei kaiken lisäksi perustu laissa säädettyihin oppilaitosten tehtäviin.

Uskonnon harjoituksen tulisi olla kirkon omaa toimintaa, ei kunnan tai valtion instituutioiden organisoimaa. Luonnollisesti kirkko ja muut uskonnolliset yhdyskunnat voisivat tarjota tilaisuuksiin oppilaille, lasten vanhemmille ja opettajille. Tilaisuuksien tulisi kuitenkin olla varsinaisen koulutyön ulkopuolella.

Niin kauan kun uskonnon harjoittamista oppilaitosten toiminnassa jatketaan, tulisi niille, jotka eivät osallistu uskonnon harjoittamiseen, olla tarjolla aiempaa paremmin vaihtoehtoista ja rinnakkaista ei-uskonnollista ohjelmaa. Sekulaarisen eettisen ja kulttuurisen ohjelman tulisi olla tapahtuman ajankohdan luonnetta vastaavaa, tarvitta-

Häirintä syrjinnän muotona tarkoittaa henkilön tai ihmisryhmän arvon tarkoituksellista tai tosiasiallista loukkaamista siten, että luodaan ... halventava, nöyryyttävä ... ilmapiiri. Menettely on toistuvaa, ilmeistä, julkista.

essa juhlavaa, ja siihen tulee voida kutsua myös ulkopuolisia vierailijoita ja ohjelman esittäjiä tai ohjelma voi tapahtua myös koulun ulkopuolella.

Perustavoite on tunnustuksettomuus. Parhaiten julkinen palvelu toteuttaisi katsomuksellista yhdenvertaisuutta ja syrjimättömyyttä uskonnon ja omantunnon vapauden piirissä toimimalla kauttaaltaan tunnustuksettomasti. ”Monissa maissa ... esimerkiksi enemmistöuskontokunnan mahdollisuutta pitää julkisissa kouluissa uskonnollisia päivänavauksia pidettäisiin epäilyksittä uskonnon vapauden vastaisena.” (Ojanen ja Scheinin 2011 (a), s. 413)

Lapselle ei saa tuputtaa

Voidaanko pitää yhdenvertaisuusperiaatteen tarkoittamana häirintänä, jos koulun uskonnollisia päivänavauksia välitetään keskusradiolla koko koulun tiloihin siten, että niiden kuulemista ei koulun tiloissa voi välttää? Aiheuttaako se vähemmistöryhmien ihmisarvoa loukkaavan epäkunnioittavan, jopa nöyryyttävän ilmapiirin? Häirintä syrjinnän muotona tarkoittaa henkilön tai ihmisryhmän arvon tarkoituksellista tai tosiasiallista loukkaamista siten, että luodaan ... halventava, nöyryyttävä ... ilmapiiri. Menettely on toistuvaa, ilmeistä, julkista (Ojanen ja Scheinin, 2011(b), s. 246).

Oppilaat, joiden perheiden elämään ruokaroukukset eivät kuulu, voivat kokea johdetun rukoiluttamisen omantunnon vapautta loukkaavana, jopa nöyryyttävänä. Näin on riippumatta siitä, osallistuvatko he siihen vai ovatko muusta ryhmästä erillään rukouksen ajan. Alakoululaisen erottaminen ruokailuryhmästä rukoiluttamisen vuoksi voidaan pitää jopa pienten lasten kaltoin kohteluna, joka rinnastuu kiusaamiseen tai ainakin saattaa altistaa kiusaamiselle. Koulun lisäksi ääneen rukoiluttaminen on omantunnon vapauden kannalta ongelmana monin paikoin julkisena palveluja järjestetyssä lasten päivähoidossa. Ratkaisu asiaan on rukoiluttamisen lopettaminen, ei perheiden painostaminen osallistumaan ja lasten mukautuminen.

Koulun ja päivähoidon käytännöt ovat myös herkkä asia, koska kysymys on lapsista ja nuorista, jotka kasvavat ihmisyyteen ja kansalaisuuteen. Syrjinnän poistaminen on ihmisoikeuskysy-

mys ja sitä kautta myös periaatekysymys. Eikä ole oikeutettua mittailta syrjinnän vakavuusasteita ja vertailla vähätellen omantunnon asioita vaikkapa hengen vaaraan ja turvallisuusuhkiin. Vähättelystä voi sanoa vähäsen myös näin: Jos uskonnottomien ja toisuskoisten syrjintä olisi pieni ongelma, silloinhan tilanteen korjaamisen ei pitäisi olla niin vaikeaa.

Koulujen, päivähoidon ja puolustusvoimien järjestämät jatkuvat hartaustilaisuudet ja jumalanpalvelukset luovat lapsille, nuorille ja varusmiehille sekä henkilökunnalle keinotekoisien uskonnollisen kasvihuoneilmaston, joka ei enää vastaa ympäröivän yhteiskunnan ja perheiden kulttuurista todellisuutta. Asiaan on mahdollista saada parannusta uudessa varhaiskasvatuslaissa sekä perusopetuksen perusteita ja tuntijakoa uudistettaessa.

Varusmies ja sotilas ovat ihmisiä

Syrjintää ja omantunnon vapuden loukkauksia ei ole vain kouluissa ja päivähoidossa, vaan myös puolustusvoimissa. Kirkkoon kuulumattomien pitää anoa vapautusta uskonnon harjoittamisesta ja kirkollisesta työstä. Toisen uskontoon osallistumisen pitäminen oletusarvoisen vaihtoehdona on syrjivää painostamista.

Paraatiin pääsee osallistumaan vain kenttähartauden kautta. Perustelu 200 vuotta vanhasta sotilasperinteestä ontuu, koska 1800-luvulla oli yleinen kirkossakäyntipakko, mutta perustuslaki on vuodelta 2003.

Kirkkoon kuuluvien on pakko osallistua kenttähartauteen ja kirkolliseen toimintaan palvelusvelvollisuutenaan. Tämä on ristiriidassa perustuslain 11 § kanssa. Uskonnollista sotilasvalaa markkinoidaan uusille alokkaille neutraalia sotilasvaikutusta vähätellen.

Kirkollisella työllä on kohtuuton erityisasema puolustusvoimien virallisessa organisaatiossa.

Henkistä tukea saa usein vain hengellisen henkilöstön toimesta, vaikka palveluun tarvittaisiin katsomuksellisesti neutraaleja sosiaalisen ja eettisen työn ammattilaisia. Kansainvälinen humanistiliitto IHEU onkin vaatinut ei-uskonnollisen ”pastoraalisen” henkilöstön saamista eri maiden puolustusvoimiin (IHEU resolution...).

Eduskunnan tulisi itse näyttää esimerkkiä siitä, miten julkinen instituutio perustuslain edellyttämällä tavalla muuttaa omia käytäntöjään ja suhtautumistaan uskonnon harjoittamiseen.

Kuva: Marketta Ollikainen

Puolustusvoimien kokonaisuudistuksen yhteydessä on hyvä tilaisuus siirtyä nykykaikaan, yhdenvertaiseen ja syrjimättömään kohteluun varusmiesten ja henkilöstön uskonnon ja omantunnon vapauden alueella. Toivoa myös sopii, että eduskunnan oikeusasiamiehen toimisto antaa uusia linjauksia uskonnollisiin yhdyskuntiin kuulumattomien kannalta.

Eduskunnan tulisi itse näyttää esimerkkiä siitä, miten julkinen instituutio perustuslain edellyttämällä tavalla muuttaa omia käytäntöjään ja suhtautumistaan uskonnon harjoittamiseen. Lakihan ei enää velvoita valtiopäivien avajaisjumalanpalveluksen järjestämiseen entiseen tapaan. Näin ollen valtiopäivien avajaisten symbolisissa eleissä tulisi siirtyä myös uskonnottomia kansanedustajia kunnioittavaan käytäntöön, jossa mitään katsomussuuntausta ei suosita eikä syrjitä. Jumalanpalvelus suurlukossa voisi silti olla jatkossakin tarjolla kansanedustajille ja muulle eduskunnan väelle, mutta se ei olisi enää osana eduskunnan avajaisten virallista ohjelmaa.

Jos edellä esitetystä perustellusta näkökannasta huolimatta jumalanpalveluskäytäntöä jatkettaisiin, sen rinnalle tarvitaan vaihtoehtoinen sekulaarieettinen ei-uskonnollinen juhlatilaisuus. Sellainen voitaisiin järjestää yhteistyössä uskonnottomien kansalaisjärjestöjen ja kansalaistahojen kanssa. Tätä yhteistyötä helpottamaan ja muutoinkin yhdenvertaisuutta edistämään maahan tarvitaan ei-uskonnollinen eettinen neuvosto, joka voisi toimia yhteistyössä eduskunnan kanssa tällaisen tilaisuuden järjestämiseksi. Tällainen neuvosto toimisi siis valtiopäivien avajaisiin liittyen ekumeenisen neuvoston tapaan.

Tällainen sekulaari, ei-uskonnollinen eettinen neuvosto tarvittaisiin muutenkin, vaikka valtiopäi-

vien ohjelmaan virallisesti kuuluvasta jumalanpalveluksesta luovutaankin. Siihen voitaisiin nimittää uskonnottomien järjestöjen edustajia ja arvostettuja uskonnottomia yksityishenkilöitä kulttuurin, tieteen ja yhteiskuntelämän eri aloilta. Näin valtiovalta lakkaisi kohtelemasta uskonnottomia toisen luokan kansalaisina ja osoittaisi symbolisilla eleillään arvostusta ja kunnioitusta myös uskonnotonta ajattelua kohtaan eikä vain uskontoja kohtaan niin kuin nyt.

*Esa Ylikoski
FM, lehtori*

Lähteitä:

IHEU resolution on the pastoral support of non-religious military personnel (<http://www.iheu.org/iheu-resolution-pastoral-support-non-religious-military-personnel>)

Kimmo Ketola & Kati Niemelä & Hanna Salomäki, Uskonto suomalaisten elämässä. Uskonnollinen kasvatus, moraali, onnellisuus ja suvaitsevaisuus kansainvälisessä vertailussa. Yhteiskuntatieteellisen tietoarkiston julkaisuja 9, 2011.

Tuomas Ojanen ja Martin Scheinin, Uskonnon ja omantunnon vapaus (PL 11 §) s. 413- 458 kirjassa Pekka Hallberg ym., Perusoikeudet. WSOPpro, 2011(a).

Tuomas Ojanen ja Martin Scheinin, Yhdenvertaisuus ja syrjinnän kieltö (PL 6 §) s. 227- 280 kirjassa Pekka Hallberg ym., Perusoikeudet. WSOPpro, 2011(b).

Ulkoistetaanko paha uskonnoista?

Norjan traagisen terroristi-iskun jälkeen käytiin internetissä varsin kummallista puolustustaistelua, kun selvisi, että teon tehnyt **Anders Behring Breivik** oli jonkin sortin äärikristitty tai uskonnollinen kiihkoilija. Puuttumatta sen enempää varsinaiseen tapahtumaan, Breivikin mielenliikkeisiin tai hänen kytköksiinsä johonkin uskontoon, minua hämmästyttää se valtava tarve todistaa, että kristinusko ei aiheuta mitään pahaa.

Otetaan muutamia esimerkkejä käydystä keskustelusta. Esimerkkini on otettu *kotimaa24.fi* verkkolehden yhdestä blogista, tokihan vastaavaa kirjoittelua löytyy pitkin nettiä.

Tuomo Hirvi kirjoittaa blogissaan *Äärikristitty uskonkiihkoilija*:

"Minä puhuisin väärin ymmärretystä kristillisyydestä ja halusta asettua tuomarin rooliin ihmisyden yläpuolelle."

On väärin lähteä tällaisessa tapauksessa ajatukselta, että uskonto on puhtoinen, kuin pulmunen, ja se on vain ymmärretty väärin. Silloin

kadotetaan paljon tärkeää, joka saattaisi johtaa todelliseen vastaukseen. Parempi olisi lähteä tutkimaan, mitkä uskonnon elementit ovat mahdollisesti johtaneet hirmuiseen tekoon. Pahan ulkoistaminen uskonnoista ei johda ratkaisuun, se vain siirtää ongelman eteenpäin, ja mahdollisesti aiheuttaa lisää vaaratilanteita.

Poliittisissa ideologioissa ollaan valmiit näkemään väkivaltaan ja alistamiseen johtavia rakenteita. Tästä on paljonkin esimerkkejä edelliseltä vuosisadalta. Uskonnolliset ideologiat eivät juurikaan poikkea poliittisista veljistään. On jotenkin naivia ajatella, että poliittisen ideologian kannattaja voi saada väkivaltaisia vaikutteita ideologiasta, mutta uskonnollisen ideologian kannattaja ei.

Markku Rustholkarhu vastaa Tuomo Hirven blogiin:

"Tämä vain todistaa oikeaksi sen, että kaikki eivät ole kristittyjä, vaikka niin väittävätkin."

Putoavatko ristiritarit helvettiin nykyisen kristillisen käsityksen mukaan? He olivat aikoinaan puhtaimpia ja arvostetuimpia kristittyjä koko Euroopassa. Nykykäsityksen mukaan he ovat pahimpia rikollisia ja murhaajia, joille ei voida suoda edes kristityn arvoa, koska tämä tahraisi kristinuskon puhtoisin julkikuvan. Mahtaa taivaassa käydä kova kuhina, kun vääränlaisen kristillisyyden kannattajat aika-ajoin siirretään helvetin puolelle.

Historian saatosta löytyy valtava määrä vastavia esimerkkejä, joissa uskonto on innostanut johonkin tekoon, joka jälkeenpäin todetaan vääräksi tai pahaksi. Voidaanko sitten jälkeen päin todeta, että väärin teit, et ole enää kristitty. Ajatusleikkinä voisi todeta, että jos yhteiskunta ei olisi muuttunut, silloin ristiritarien teot olisivat edelleen kunnioitettavia. Eli löytyy vielä paljon sellaista, mitä me pidämme nyt hyväksyttävänä, mutta minkä tulevat polvet tuomitsevat.

Eiköhän hyväksytä, että kristinusko johtaa aivan samalla tavalla pahaan, kuin myös hyvään, kuin kaikki muutkin ihmisen ideologiat, olivat ne sitten poliittisia tai uskonnollisia.

Kuva: Wikimedia.org

Eduard Schoen: Luther pirun säkkipillinä

Kansainvälinen humanistis-eettinen liitto (IHEU) piti kolmen vuoden välein kokoontuvan humanistisen maailmankongressinsa elokuussa Oslossa. Suomen vapaa-ajatteliijoita konferenssissa edusti Eino Huotari, joka oheisessa matkaraportissaan selvittää konferenssin tunnelmia ja puheenaiheita.

Humanistit ja vapaa-ajattelijat kokoontuivat elokuussa Oslossa

Aluksi muutama sana tapahtumasta yleensä ja järjestöistä. Liitto on kuulunut kauan Kansainväliseen Humanistis-eettiseen liittoon (IHEU), kotisivu iheu.org. IHEU järjestää kolmen vuoden välein World Humanist Congress -tapahtuman. Olen osallistunut näihin tapahtumiin vuodesta 1999 alkaen (lukuunottamatta edellistä, joka pidettiin samaan aikaan kuin liittokokous). Ensimmäistä kertaa liitto rahoitti matkan.

Kongressi kerää järjestöaktiiveja IHEUn jäsenjärjestöistä eri puolilta maailmaa. Usein matkaan lähdetään laajoin joukoin, esimerkiksi Ruotsista on matkattu monta kertaa bussilasteittain näihin tapahtumiin.

Suomen osanotto on ollut enimmäkseen Humanistiliiton harteilla, vapaa-ajatteliijoita on aina ollut vähemmän. Tällä kertaa humanisteja oli kolme ja minä ainoana vapaa-ajattelijana.

IHEU on sateenvarjo-organisaatio. Se kokoaa erilaisia uskonnottomien järjestöjä saman katon alle. Norjalaisen kun-

Norjan humanistien puheenjohtaja Åse Kleveland esitti kokousyleisölle tervehdyksensä

nioitetun humanistin ja pitkäaikaisen HEFn ja IHEUn entisen puheenjohtajan sanoin, humanisti on yleistermi kaikille uskonnottomille ilman mitään etuliitteitä ja sen kummempia selittelyjä. Siihen joukkoon mahtuu valtava määrä erilaisia ja eri tavoin toimivia ihmisiä.

Tällä kertaa konferenssin järjestäjänä oli Norjan humanistijärjestö Human Etisk Forbund (HEF), joka on samalla Euroopan suurin humanistijärjestö, 78 000 jäsentä. Päämajassa työskentelee noin

Suomalais-, norjalais-intialainen keskustelutuokio menossa ennen juhlaillalliselle siirtymistä.

50 työntekijää ja HEF omistaa oman talonsa Oslon keskustassa. Uuden talon hankintaa on suunniteltu vuosia, sillä nykyinen on osoittautunut pieneksi. HEF:n toiminnan selkärangana ovat olleet seremoniat, etenkin Humanist Confirmation, joka on alkanut Norjassa 1951 ja johon osallistuu vuosittain yli 10 000 nuorta.

Tämänkertaisen tapahtuman teemana oli **Rauha**, joka sopi hyvin Osloon heinäkuisten tapahtumien jälkeen.

Seuraavassa tapahtumista aikajärjestyksessä. Pidettyjä alustuksia en ala tässä sen kummemmin referoida, niistä on lyhennelmiä HEF:n sivuilla.

Keskiviikko 10.8.

Vapaa-ajattelijoiden ja ateistien tapaaminen ja uuden järjestön perustaminen

Ensimmäinen vapaa-ajattelijoiden tapaaminen erillisenä tapahtumana pidettiin 2005 Pariisissa, jossa tapahtuman järjestäjänä oli Ranskan vapaa-ajattelijat (Libre Pensee). Siellä sovittiin myös jatkosta, ja seuraava kokous pidettiin sitten 2008 Washingtonissa. Näiden yhteydessä syntyi ajatus herättää vapaa-ajattelijoiden ja ateistien yhteistyö paremmin henkiin oman yhdistyksen puitteissa.

Taustaksi voin sanoa, että aikanaan on ollut aktiivinen Vapaa-ajattelijoiden maailmanliitto, joka tiettävästi on edelleen muodollisesti hengissä, mutta vain harvat järjestöt kuuluvat siihen, eikä sen toiminnasta ole mitään tietoa. Jokunen järjestö kuuluu myös American Atheist -järjestön aloitteesta perustettuun Atheist Alliance International -järjestöön (Suomesta siihen kuuluu Suomen ateistiyhdistys).

Tämänkertaisessa tapaamisessa pidettiin lukuisia alustuksia ja ranskalaiseen tapaan kaikki kommenttipuheenvuorotkin oli etukäteen sovittu eli yleisöllä ei ollut mitään aikaa keskustella asioista. Lopuksi esiteltiin uuden järjestön (International Association of Freethinkers IAFT/IALP) sääntö- ja yhteistyösopimusluonnos IHEUn kans-

sa. Samalla valittiin hallitus, josta oli sovittu selvästi etukäteen aktiivisesti mukana olevien järjestöjen kanssa. Tähän hallitukseen tuli mukaan myös American Atheists -järjestön puheenjohtaja **David Silverman**. Keskusteluun ei tässäkään vaiheessa ollut juuri aikaa, vaan kaikki valinnat tehtiin innokkaiden taputusten saattamana.

Ongelmana tämän päivän ohjelmassa oli, että puheenjohtajisto oli pääosin ranskankielinen, eivätkä kaikki edes puhuneet englantia. Näin ollen yleiskielenä oli ranska, eikä järjestäjillä (siis vapaa-ajattelijoilla) ollut varaa kustantaa simultaanitulkkausta. Norjalaiset eivät osallistuneet tämän päivän kustannuksiin. Näin ollen täytyy tunnustaa, että jotkut puheenvuorot menivät ohi kirkaasti.

Joka tapauksessa olemme saaneet uuden kansainvälisen vapaa-ajattelijajärjestön ja liiton on nyt päätettävä, miten siihen suhtaudutaan.

Torstai 11.8.

Työpajoissa pohjustettiin katsomusten välistä keskustelua

Torstain ohjelma oli jo kongressiin kuuluva ja valittavana oli joko tämä tai humanistinen mainostus- ja julistekampanjat. Päivän ohjelmassa olisi ollut myös ensimmäinen osa IHEUn yleiskokouksesta, mutta koska Liitto on IHEUn liitännäisjäsen, ei liitolla ole äänioikeutta kokouksessa ja en viitsinyt istua siellä kuuntelemissa päätöksentekoa.

Tässä tapahtumassa keskusteltiin uskontojen ja katsomusten välisestä keskustelusta eri maisa ja millaisia järjestelytapoja siinä on.

Norjalaiset ovat saaneet oman organisaation, jossa mukana ovat kaikki tärkeimmät Norjassa toimivat uskonnot ja HEF. Toiminta saa rahoituksensa valtion budjetista ja sillä on palkattuja työntekijöitä, joista osa humanisteja. Yhteistyö on kuu-

lemma toimivaa ja HEF:n asema keskustelussa on tärkeä. Tämä on näkynyt muun muassa Norjan heinäkuun tapahtumien jälkikäsitellyssä, jossa HEF on ollut koko ajan keskeisesti mukana. Välihuomautuksena voi todeta, että yhdistäväksi on noussut kaunis kappale *Til Ungdomen*, joka oli tilaussävellys Norjan humanistien 50-vuotisjuhliin 2006.

Työpajassa oli mukana myös Hollannin armeijan palveluksessa oleva humanistinen neuvonantaja. Hän oli palvellut muun muassa Afganistanissa ja Irakissa. Hollannin armeijassa on eri uskontojen kappalaisia samassa suhteessa, kuin heitä on tilastojen mukaan väestössä. Näin ollen 32 prosenttia "kappalaisista" on humanisteja.

Mukana oli myös Harvardin yliopiston kappalainen (chaplain) **Greg M Epstein**, joka alusti Yhdysvaltain tilanteesta. Siellä yliopistojen palveluksessa on myös tukihenkilöitä, joissa on uskontojen kappalaisia ja siellä kappalainen termiä käytetään kaikista tukihenkilöistä, joista siis osa on humanisteja.

Todettakoon, että Suomessa on perustettu tammi-kuussa uskontojen välinen yhteistyöelin, mutta siinä ovat mukana vain kristityt, juutalaiset ja muslimit. Tietoa tästä löytyy ekumeenisen neuvoston nettisivuilta.

Perjantai 12.8. Konferenssi alkaa

Tämän päivän ohjelma oli yhteinen kaikille ja siis noin 1600 humanistia istui päivän yhteistä ohjelmaa seuraamassa.

Alussa osallistujat toivottivat tervetulleeksi **Sonja Eggerix**, IHEUn puheenjohtaja, joka päätyökseen on Belgian opetushallituksen koulutoimen tarkastaja vastualueenaan Belgian flaaminkielinen etiikan opetus, ja **Åse Kleveland**, HEF:n puheenjohtaja, joka on entinen kulttuuriministeri.

Tämän päivän ohjelma oli kaikille yhteinen ja kuulimme suuren joukon hyviä alustuksia.

Istunnon jälkeen oli kaupungin vastaanotto Osloon kaupungintalolla.

Lauantai 13.8. Rinnakkaisohjelmien päivä

Lauantaina oli valittavissa neljästä rinnakkaisohjelmasta ja niiden osallistujamäärät olivat jokaisessa ohjelmassa satoja eli keskustelun osuus jäi pieneksi. Ryhmät piti valita ilmoittautuessa.

Käsityöt edustavat monipuolisia myyntituotteita, joita norjalaiset olivat tuoneet näyttille

Osallistuin ohjelmaan, jossa aamupäivällä aiheena oli tunne-elämä ja seremoniat. Alustukset lähestyivät asiaa monilta eri suunnilta lähtien yleisesti kaikkien ihmisten kaipuusta erilaisiin seremonioihin ja päätyen uskonnottomien seremonioiden tarpeeseen ja esimerkkeihin, miten niiden tarjonta on järjestetty eri maissa.

Ruokailun jälkeen jatkettiin osiolla, jonka aiheena oli ihminen – rauhanomainen eläin.

Osion aloitti professori **PZ Myers** ja hän oli tässä ryhmässä päivän suosituin alustaja. Salin seinät eivät riittäneet, tilaan tuotiin kymmeniä lisätuoleja ja siitä huolimatta ihmisiä istui käytävillä ja ovensuussa. Hänen alustuksensa jälkeen rauhanteologi **Judith Handillä** oli ikävä tilanne yrittää puolustaa omaa ohjelmaansa rauhan edistämiseen.

Sunnuntai 14.8. Kongressin päätöspäivä

Sunnuntaina jatkoimme taas yhdessä ryhmässä ja aamupäivän alustukset olivat todella loistavia. Ensimmäisenä maailmanpankin entinen Afrikan aluejohtaja **Peter Eigen** kertoi työstään korrupti-
on vastustamisesta, johon hän keskittyi jätettyään Maailmanpankin.

Toisena kirjailija **Taslina Nasrin** kertoi elämästään ja työstään tasa-arvon puolesta. Hänen alustuksensa löytyy kokonaisuudessa HEF:n sivuilta videolla.

Ruokailun jälkeen en voinut jäädä enää seuraamaan ohjelmaa, koska oli mahdollisuus seurata Norjan humanistien Humanist Confirmation -juhlaa Oslossa.

Juhlassa oli 32 konfirmoitavaa ja tavoista poiketen he olivat käyneet kurssin leirimuotoisena (omaksuttu viime vuosina Protulta), koska osallistujat olivat ulkomailla asuvien norjalaisten jälikasvua. Juhlasta voi sanoa, että se oli puitteiltaan huomattavan arvokas, samoin ohjelma. Itse kon-

Norjan kruununprinssi Haakon toi kuningasperheen tervehdyksen konferenssille.

firmitavien osuus jäi hyvin pieneksi eli suurin osa kävi näyttämöllä hake-massa todistuksensa. Kaksi heistä piti puheen ja kaksi lausui runon. Muutoin noin tunnin ohjelmasta vastasivat "ammattilaiset".

Kongressissa päätteeksi annettiin kolme julkilausumaa:

Korruption vastaisesta työstä

Uskonnottoman sotilashenkilöstön tukemisesta

Oslon humanistinen rauhanjulistus.

Perinteen mukaan kongressin lopuksi paljastettiin seuraavan, vuoden 2014 kongressin pito-paikka, joka siihen saakka on pidetty salassa. Nyt se on Oxford, Englanti.

Maanantai 15.8.

Työpaja: Seremonioiden tuottaminen

Kongressin jälkeinen työpaja oli taas pienimuotoinen. Mukana oli osallistujia tietysti Norjasta ja lisäksi Yhdysvalloista (Piilaakso), Intiasta, Skotlannista, Islannista, Australiasta ja Tanskasta

Norjalaiset olivat palkattuja HEF:n työntekijöitä, jotka työskentelivät järjestön päämajassa. Heillä kaikilla oli omalla vastuullaan jokin seremonialaji, josta he myös alustivat. Heillä on myös käytössään tietokantaohjelma, jolla voi pyytää tai ilmoit-tautua seremoniaan ja antaa siinä perustiedot. Samalla ohjelmalla työntekijä tai vastuuhenkilö voi hakea puhujaa tai tilaisuutta ja lopuksi samalla ohjelmalla hoidetaan laskutus.

Heidän toimintansa määrä on muihin maihin verrattuna niin laajaa, että heidän systeeminsä ovat eri luokkaa muiden kanssa.

Omalta osaltani voin todeta, että pitkään mu-kana olleena olen jo tutustunut moniin vastuuhenkilöihin muun muassa Norjan humanisteissa. Nämä tapaamiset ja välillä ollut yhteydenpito muo-dostavat kansainvälisen verkoston, jota Suomes-sa ei juurikaan hyödynnetä.

Johtopäätöksiä

Vapaa-ajattelijoiden olisi pikaisesti käytävä kes-kustelu siitä, miten liitto osallistuu kansainväliseen toimintaan ja mitä siitä voidaan saada suomalaisen toiminnan kehittämiseen. Toisaalta voisiko meillä olla jotain annettavaa maailmalle. Muun muassa meidän tapamme järjestää puhujatoiminta osakeyhtiömuotoisena on ainutlaatuista maailmal-

la. Suomi oli myös ensimmäinen maa, jossa aloitettiin leirimuotoinen aikuistumistoiminta. Suomi on varmaan myös ainoa maa, jossa pidetään aikuistumisleirejä aikuisille.

Tärkeää olisi luoda suhteet uuteen vapaa-ajattelijajärjestöön. Myös suorien yhteyksien saaminen American Atheists -järjestöön voisi olla kannatettavaa. (Niitä ylläpitää tällä hetkellä vain Erkki Hartikainen). Keskustelin heidän puheenjohtajansa David Silvermannin kanssa ja hän vaikutti hyvin järkevältä henkilöltä.

Liiton keskustelupalstalla on myös käyty keskustelua hyväntekeväisyyteen osallistumisesta ja erilaisista avustusorganisaatioista ja niiden sidoksista uskontoihin. Norjan humanisteilla on oma avustusorganisaatio, joka ylläpitää kouluja Ugandassa. Voisiko liitto ryhtyä yhteistyöhön tämän järjestön kanssa?

Viime liittokokouskaudella liitto liittyi jäseneksi European Humanist Federationiin. Sinne on maksettu kahtena vuonna jäsenmaksut, mutta toimintaa ei edes ole säännöllisesti seurattu. Edellisen yleiskokouksen kokouspaperit löysin toimistolta kuukausi kokouksen jälkeen. Mikäli satoja euroja vuodessa maksetaan jäsenmaksuja, lienee vähimmäisedellytys, että toimintaa seurataan säännöllisesti, mielellään myös osallistutaan tapahtumiin.

Kansainvälisessä toiminnassa kuten kaikessa muussakin muodostuu henkilökohtaisten suhteiden pohjalta verkostoja. Olen vuosien varrella tutustunut laajaan joukkoon eri maista olevia humanisteja, vapaa-ajattelijoita ja ateisteja. Tästä verkostosta on minulle iloa ja hyötyä jopa päätyös-säni opettajana.

Eino Huotari

Referaatit konferenssin alustuksista löytyvät muun muassa HEF:in verkkosivuilta osoitteesta <http://human.no>

Esa Ylikoski aloitti pääsihteerinä

Vapaa-ajattelijain liiton liittokokous päätti kesällä muuttaa liiton sääntöjä siten, että jatkossa liittohallitus valitsee keskuudestaan pääsihteerin tulevaksi kolmivuotiskaudeksi. Vanhojen sääntöjen mukaan pääsihteerin valinta olisi kuulunut liittokokoukselle. Uusia sääntöjä noudattaen liittohallitus valitsi syksyllä pitämässään kokouksessa liiton pääsihteeriksi Esa Ylikosken.

Vantaalla asuva **Esa Ylikoski** on tuttu mies paitsi pääkaupunkiseudun vapaa-ajatteliijoille myös alueen koulu- ynnä muille viranomaisille, joita hän on patistanut huolehtimaan uskonnottomien oikeuksista. Ylikoski on käynyt keskustelua katsomusten vapaudesta monien eri lehtien palstoilla ja tehnyt myös kanteluita aluehallintoviranomaisille muun muassa Espoon kaupungin ja seurakuntien ylimitoitetusta, uskonnottomia syrjivästä yhteistyöstä.

Ylikoski tunnetaan ahkerana puurtajana Helsingin vapaa-ajatteliijoissa, joissa hän on toiminut aktiivisesti 1990-luvun alusta lähtien ollen tälläkin hetkellä yhdistyksen varapuheenjohtaja. Kahtena edellisenä liittokokouskautena Ylikoski on toiminut liittohallituksen ja liittovaltuuston varajäsenenä, mutta nyt hän tuli kesän liittokokouksessa valituksi varsinaiseksi jäseneksi liittohallitukseen, joka syksyllä nimesi hänet pääsihteeriksi.

– Pääsihteerin tehtävä vapaaehtoistyöpohjalta on luonnollisesti merkittävä haaste, jossa on uu-

sia mahdollisuuksia panna itseään likoon, hän sanoo.

Ylikoski asui 1980-luvun alussa Turussa, jossa hän liittyi myös Turun vapaa-ajattelijoihin. Hän oli vastikään aloittanut Turussa historian ja yhteiskuntaopin opettajana ja opetti oman aineitensa ohella myös uskonnon historiaa ja siveysoppia. Sen tilalle vuonna 1985 tuli aivan uusi ja edeltäjänsä parempi aine, elämäkatsomustieto eli ET, jonka opettamista hän jatkoi.

– Toimin 1980-luvulla Turun yhdistyksen varapuheenjohtajana, pidimme opintokerhoa ja järjestimme keskustelutilaisuuksia muun muassa yliopistolla.

Aikuisopiskelijoilla vapaus valita uskonnon ja ET:n välillä

Esa Ylikoski muutti 1990-luvun alussa Turusta pääkaupunkiseudulla, jossa hän liittyi Helsingin vapaa-ajattelijoihin ja tuli valituksi myös yhdis-

tyksen hallitukseen. Perhe-, työ- ja muiden järjestökiireiden vuoksi hän piti kuitenkin vuosikymmenen lopulla muutaman vuoden taukoa varsinaisesta aktivistin roolista vapaa-ajattelijoiden, kunnes taas palasi 2000-luvun alussa Helsingin vapaa-ajattelijoiden hallitukseen ja samalla myös liiton aktiiviksi.

Ylikoski kertoo, että hän toimi 1990-luvulla opettajana Siikaranta-opistossa, jossa opiskeli useita ryhmiä aikuislukion opintosuunnitelman mukaan. Jo tuolloin 18 vuotta täyttänyt saattoi valita uskonnon ja elämäntutkimustiedon välillä riippumatta siitä, kuuluiko hän johonkin uskonto-kuntaan. Oppilaista lähes kaikki olivat valinneet elämäntutkimustiedon uskonnon sijaan.

– Oli todella mukava opettaa ainetta isolle aikuisryhmälle, Ylikoski sanoo.

Hän toimii tällä hetkellä Humanistisen ammattikorkeakoulun HUMAKin järjestö- ja nuorisotyön yksikön lehtorina ja opettaa tuleville yhteisöpedagogeille (AMK) yhteisöviestintää sekä järjestö- ja vapaaehtoistoiminnan ohjaamista ja kehittämistä.

– Opiskelijoiden harjoittelujen, kehittämissuunnitelmien ja opinnäytetöiden ohjaamisen kautta minulla on ollut mahdollisuus tutustua monien eri järjestöjen toimintaan. Sitä kautta minulle on noussut myös näkemyksiä liiton kehittämistarpeista ja visioita siitä, miten Vapaa-ajattelijain liitosta voisi kehittyä tähänastista paljon merkittävämpi uskonnottomien etu- ja oikeusturva- ja kulttuurijärjestö, Ylikoski pohtii.

Aktiivinen mediavaikuttaja

Ylikoski on aktiivinen mediavaikuttaja. Hänen painavia artikkeleitaan on saanut lukea paitsi *Vapaa Ajattelijan* sivuilta myös lukuisista muista lehdistä. Koulujen ja päiväkotien pakollisen harjoittelun ohella Ylikoski on ottanut kantaa muun muassa pakolliseen uskonnonharjoittamiseen armeijassa ja eduskunnassa.

– Jotenkin tuntuu siltä, että valtion ja kuntien viranomaiset ja palvelujen tuottajat eivät ole huomanneet, että perustuslaki ja sen perusoikeuspykälät muuttuivat jo vuosikymmenen vaihteessa. Uskonnoton omantunnon ja vakaumuksen vapautta ja uskonnotonta identiteettiä ei kunnioiteta, vaan kansalaisten yhdenvertaisuuden ja syrjimättömän kohtelun periaatteita rikotaan. Näin tapahtuu päivähoitossa, peruskoulussa ja muissakin oppilaitoksissa, armeijassa sekä kuntien

sosiaali- ja terveystoimissa, hän huomauttaa.

Ylikoski pitää myös muutaman vuoden takaista hautausmaailmia huonona ja syrjivänä.

– Ylipäätään eduskunnan tulisi suuntautua kirkon ja valtion eroon alkaen omista avajaisistaan. Meidän pitää pystyä yhä uudestaan, mutta myös uusin muodoin ja ilmaisin tuomaan epäkohdat ja kehittämissuunnitelmamme esille yhteiskunnan kaikilla tasoilla niin valmistelevalle ja toimeenpanneille virkamiehille kuin poliittisille päättäjille, hän toteaa.

Hän tähdentää myös paikallisen ja alueellisen toiminnan tärkeyttä kunnissa ja maakunnissa.

– Katsomusvapauden kehitys tulee todennäköisesti jatkumaan askel askeleelta, vaikka tavoitteemme onkin muuttaa perustuslakia kertarysäyksellä, hän sanoo.

Tätä kertarysäystä odotellessa valtion ja kuntien tulisi Ylikosken mukaan tarjota yhdenvertaisuuden nimissä ainakin tunnustuksettomia tilaisuuksia.

– Tässä mielessä esimerkiksi Helsingin yliopiston valtiotieteellisen tiedekunnan vuoden 2011 promootioimikunnan päätös järjestää perinteiselle jumalanpalvelukselle vaihtoehtoinen tilaisuus oli tunnustuksen arvoinen päänavaus.

Merkkipäivä matkoilla

Ylikosken perhepiirissä on kuluneena vuonna ollut useitakin juhlinnan aiheita. Nyt syksyllä Esa itse täytti 60 vuotta, jota hän juhli vaimonsa kanssa ulkomailla. Kesällä hän avioitui pitkäaikaisen elämäntumppunsa kanssa.

Ylikoskella on kaksi tytärtä, joista nuorempi aloitti syksyllä sosiologian opinnot Helsingissä. Vanhempi tytär on väitellyt biologi, joka toimii tutkijana Helsingin yliopiston Viikin laitoksilla.

Ylikoski kertoo harrastavansa muun muassa järjestötoimintaa – muutakin kuin toimintaa vapaa-ajattelijoiden.

– Olen toiminut ja toimin yhä muutamissa järjestöissä hallituksen jäsenenä ja yhdessä myös puheenjohtajan tehtävässä.

Lisäksi hän sanoo lukevansa ja kirjoittavansa paljon.

– Liikuntaakin tulee harrastettua epäsiisällisen säännöllisesti. On mukavaa, että voi käydä juoksu- ja kävelylenkeillä puolison kanssa.

Vapaa Ajattelija toivottaa 60-vuotiaalle pääsihteerille onnea ja menestystä uudessa tehtävässä.

Marketta Ollikainen

KIRJAT

Kotimaisin voimin uskonnottomasta ja uskonnollisesta ajattelusta

Jussi K. Niemelä (toim.)
Mitä uusateismi tarkoittaa?
Savukeidas 2011, 223 s.

On ilahduttavaa saada luettavaksi täysin kotimaisin voimin kirjoitettu teos uskonnollisesta ja uskonnottomasta ajattelusta. Kirjoittajia on kahdeksan. Heillä kullakin on hyvin erilainen näkökulma aiheeseen. Tämä on myönteisenä seikkana mainittava.

Tavallisimmin uusateismilla tarkoitetaan **Richard Dawkinsin, Sam Harrisin, Daniel Dennetin ja Christopher Hitchensin** edustamaa ajattelutapaa, jonka keskeisimmät perustelut tukeutuvat moderniin luonnontieteeseen. Rajanveto ateismin ja uusateismin välillä on häilyvä ja ehkä hieman keinotekoinen.

Matti Kamppinen tuo kirjoituksessaan hyvin esille sen, että ateismi ei ole mikä tahansa katsomus tutkimuksessa ja tieteessä yleensä. Ateismi liittyy olennaisena osana kaikkeen tutkimukseen. Vaikka Kamppinen puoltaa sekulaaria ajattelua, toteaa hän myös sekulaarien ideologioiden, kuten natsismin tai maolaisuuden olleen voimakkaasti kaiken kritiikin ulottumattomissa.

Jaakko Wallenius tarkastelee kirjoituksessaan islamin ja uusateismin suhdetta. Tasa-arvo ja erityisesti naisen asema on islamin opetuksessa täysin toisin kuin maallistuneessa lännessä. Samoin suhtautuminen tietoon, tieteeseen sekä sanan- ja ajatuksenvapauteen on islamin valtavirrassa erittäin takapajuisia. Moderni kristinusko sentään tunnustaa maallisen ja hengellisen vallan eron. Islam on tässä suhteessa valtavan kehittymätön uskonto.

Ilkka Pyysiäinen pohtii uskonnon ja tieteen keskinäistä kamppailua. Pyysiäinen katsoo tieteen kumonneen uskonnolta kaikki luontoa koskevat tosiasiaväitteet. Tämä on johtanut uskonnon aseman rapistumiseen. Tiedon lisääntyminen on merkinnyt jumaluusopin arkipäiväistymistä. Kuolema mielletään uskovaisten keskuudessa tavallisimmin elämän päättymisenä. Harvoin enää näkee lehdistä olevissa kuolinilmoituksissa mainintaa ”jälleen näkemisen toivossa.”

Jussi K. Niemelä kirjoituksessaan miettii uusa-

teismin ja ideologioiden suhdetta. Uusateismi tukeutuu hänen mukaansa

ensisijaisesti luonnontieteelliseen argumentaatioon, ei niinkään filosofiseen perusteluun. Niemelän näkemys nykyisestä vapaa-ajattelijaliikkeestä neuvostoateismin edustajana on mielestäni vahvasti liioiteltu ja heikosti perusteltu.

Tiina Mahlamäen kirjoitus edustaa teoksen heikompaa antia. Hän ei ole lainkaan kiinnostunut uskonnollisten väitteiden totuusarvosta. Ateismi tukeutuu tietysti näyttöön, todisteisiin ja rationaalisuuteen. Evidentialismista ateismi elää. Uskonnon kritiikot ovat aina myös keskittyneet instituutioiden tasolle arvostelussaan. Näin kritiikin kärki on suunnattu johtavien teologien uskontulkintoihin, pyhiin kirjoituksiin ja oppeihin. Ateisteja ei ensisijaisesti ole kiinnostanut yksittäisen ihmisen uskonnollinen ajattelu. Uskontotieteilijälle se saattaa olla hyvinkin mielenkiintoinen tutkimusalue. Mahlamäki on oikeassa siinä, että ateistien ja uskonnon välisessä keskustelussa on kysymys yhteiskunnallisesta vallasta.

Kimmo Ketolan kirjoituksen yksi johtopäätös on, että ateistien tulisi olla hiljaa ja pysyä kaapissaan. Tämä on aika yllättävä ajatus. Voin kuitenkin kuvitella, että uskonnollinen ajattelu hyötyy siihen kohdistetusta asiapitoisesta kritiikistä. Suurin osa kirjan kirjoittajista katsoo ateismin olevan kestävä katsomus, jossa ei ole mitään syytä häpeilyyn ja salailuun.

Kirja on kompakti kokoelma teräviä kirjoituksia yleistajuisessa muodossa. Jokaisessa kappaleessa on kirjallisuusviitteet lisälukemisesta kiinnostuneille. Siten kirja palvelee aiheeseen tutustujaa, mutta myös lukijaa, joka haluaa perehtyä asiaan syvällisemmin.

Aimo Törmänen

Tärkeä perusteos perusoikeuksista – myös uskonnottomien kannalta

Pekka Hallberg, Heikki Karapuu, Tuomas Ojanen, Martin Scheinin, Kaarlo Tuori ja Veli-Pekka Viljanen (toim.)

Perusoikeudet 2. p
WSOPpro, 2011

Uskonnottomina olemme luonnollisesti kiinnostuneita myös juuri uskonnottomuuteen liittyvistä oikeuksista, vaikka samalla meitä kiinnostavat siinä kuten muitakin kansalaisia kaikki Suomen perustuslailliset perus- ja ihmisoikeudet. Olennainen kysymys uskonnottomuuden osalta on, miten yhdenvertaisen ja syrjimättömän kohtelun perusoikeus toteutuu uskonnottomien omantunnon ja vakaumuksen vapauden alueella.

Sekä yleisiin että erityisiin perusoikeuskysymyksiin on nyt saatu tuhti 1000-sivuinen perusteos, jonka otsikko on lyhyesti ja ytimekkäästi *Perusoikeudet*. Uskonnottomuuden kannalta erityisen antoisia ovat tunnettujen perus- ja ihmisoikeusjuristien **Tuomas Ojansen** ja **Martin Scheininin** artikkelit yhdenvertaisuudesta ja syrjimättömyydestä (PL 6 §) sekä uskonnon ja omantunnon vapaudesta (11 §).

Artikkeleita lukiessa käy ilmeiseksi, että yhdenvertaisuus ja syrjimättömyys ei maassamme toteudu uskonnottomien omantunnon ja vakaumuksen vapauden osalta. Lainvalmistelun ja oikeustapausten läpiluvun kautta ilmenee, miten niin perustuslakivaliokunta, oikeusistuimet kuin eduskunnan oikeusasiamies ovat matkan varrella tehneet monenlaisia kuperkeikkoja varsin selvien yleisperiaatteiden kiertämiseksi. Niihin on tässä lehdessä vielä syytä käsitellä tarkemmin.

Yhdenvertaisuusperiaatteeseen katsotaan kuuluvan positiivisen erityiskohtelun mahdollisuus. Ojanen ja Scheinin tuovat kuitenkin hyvin selvästi esiin, että sellainen voi olla mahdollinen heikommassa asemassa olevan vähemmistön suhteen. Näin ollen enemmistössä ja vahvassa asemassa olevan evankelisluterilaisen kirkon suosiminen valtiovanan toimesta ja julkisten palvelujen piirissä syrjii muita kuin kirkon jäseniä.

Uskonnon ja omantunnon vapauden osalta Ojanen ja Scheinin tuovat hyvin selvästi esiin, että omantunnon vapaus kattaa myös uskonnottom-

uuden ja siihen kuuluu myös vakaumuksen vapaus. Samoin he tuovat esiin tärkeän ajatuksen, että vakaumuksen vapaudessa ei ole kyse vain sananvapauteen liittyvästä vakaumuksen eksplisiittisestä julkituonnista, vaan myös oikeudesta vain

elää suhteessa muihin ihmisiin vakaumuksensa mukaan asiasta sen suurempaa numeroa tekemättä. Tämä on tärkeää muun muassa lapsiperheitä, päivähoitoa ja peruskoulua ajatellen.

Puolustusvoimien osalta Ojanen ja Scheinin arvostelevat tosin selväsanaisesti mutta samalla uskonnottomien kannalta myös ongelmallisen puolinaisesti eduskunnan oikeusasiamiehen vanhan perustuslain aikana tekemää päätöstä (5.1.1989 nro 20) uskonnon harjoittamisesta. Oikeusasiamiehen mukaan paraatiin sisältyvä lyhyt jumalanpalvelus olisi vain historiallisilla perinteillä selittyvä muodollisuus, eikä sitä sen vuoksi ollut pidettävä sellaisena uskonnonharjoituksena, josta olisi oltava oikeus vapautua.

”Päätös on ongelmallinen suhteessa suomalaisen yhteiskunnan monikulttuuristumiseen. Vaikka aiemmin on saatettu arvioida, ettei toista kristillistä suuntausta olevaa tai uskonnotonta henkilöä suorastaan loukkaa valtion ja luterilaisen kirkon välisen historiallisen siteen ilmeneminen symbolisella tasolla virallisissa juhlissa, asia saattaa olla toisin muusta kulttuuripiiristä peräisin olevan

KIRJAT

syvästi uskonnollisen henkilön kannalta. Paradoksaalisesti suomalaisen yhteiskunnan yleinen maallistuminen peittää näkyvistä valtauskonnon sellaisia ilmenemismuotoja, joita ei ole totuttu pitämään ongelmallisina, mutta jotka saattavat syvästikin loukata toista uskontoa tunnustavaa ihmistä.”

Ojasen ja Scheininin kommentti on ongelmallinen nimenomaan uskonnottomien positiivisen omantunnon ja vakaumuksen vapauden kannalta. Paraatin ja kenttähartauden yhteen kytkeminen on loukannut jo aiemminkin ja loukkaa nyt yhä selvemmin toista uskontoa tunnustavien lisäksi myös uskonnottomia. Uusi päätös tämän asian suhteen on parhaillaan eduskunnan apu-

laisoikeusasiamiehen harkinnassa.

Oikeuskirjallisuus osoittaa, että päällisin puolin hyvinkin selvältä vaikuttavien perusoikeuksien tulkinnat vaihtelevat historiallisesti ja poliittisesti. Niihin voidaan vaikuttaa. Yksi osa vaikuttamista on aktiivinen ja julkinen reagointi syrjintään ja epäyhdenvertaiseen kohteluun. Mukautumalla kilpistesti perusoikeuksien syrjintään tuetaan syrjinnän jatkumista. Muutos on kuitenkin mahdollinen, ja toteutuessaan se vaikuttaa hyvin selvältä ja luonnolliselta. Jää ainoastaan kysymys, miten huono tilanne saattoikaan jatkua niin kauan, ennen kuin oikeus toteutui.

Esa Ylikoski

Uskontoa suomalaisten elämässä taas tutkittu

Kimmo Ketola, Kati Niemelä, Hanna Salomäki:

Uskonto suomalaisten elämässä. Uskonnollinen kasvatus, moraalit, onnellisuus ja suvaitsevaisuus kansainvälisessä vertailussa. Yhteiskuntatieteellisen tietoarkiston julkaisuja 9, 2011.

Suomalaisten enemmistö elää arkea, sunnuntaita ja kirkkopyhiä varsin uskonnottomasti. Tästä kertoo havaintojen lisäksi tuore kansainvälinen, yhteiskunnallisen tietoarkiston julkaisema haastattelututkimus. Vain joka viides vastaaja sanoo osallistuvansa uskonnollisiin tilaisuuksiin ”useita kertoja vuodessa” (13 prosenttia) tai ”vähintään kerran kuukaudessa” (7 prosenttia).

Muita kuin uskonnollisia tai ”jokseenkin uskonnollisia” vastaa olevansa 62 prosenttia, alle 35-vuotiaista yli 70 prosenttia. Nuoret ovat muutenkin selvästi enemmän ei-uskonnollisia kuin vanhemmat ikäluokat. Kerran kuukaudessa rukoilevia on kaikissa ikäryhmissä 40 prosenttia, alle 35-vuotiaissa 28 ja alle 25-vuotiaissa 21 prosenttia.

Kuolemanjälkeistä elämää ”ainakin todennäköisenä” pitäviä on alle 35-vuotiaista 38 prosenttia, ”taivasta” enintään todennäköisenä pitää alle kolmannes ja ”helvetin” lukemat ovat 20 prosenttia. Kun kysyttiin suhtautumista kirkon paheksumaan

”esiaviolliseen seksiin”, aina tai melkein aina vääränä sitä piti vain 10 prosenttia vastaajista ja ”ei ollenkaan vääränä” 73 prosenttia.

Selvä enemmistö kannatti sitä, että kaikilla maan uskonnollisilla ryhmillä tulisi olla samanlaiset oikeudet, 25 prosenttia oli eri mieltä. Muslimeihin ainakin ”melko kielteisesti” suhtautuvia oli 51 prosenttia. Uskonnottomien oikeuksista ei erikseen kysytty. Ateisteihin ainakin ”melko kielteisesti” suhtautuvia oli 22 prosenttia, mikä ei tarkoita samaa kuin ateistien ja muiden uskonnottomien oikeuksien vastustaminen.

Kirja antaa Suomea koskevien tietojen lisäksi mielenkiintoista kansainvälistä vertailutietoa eri maista. Kyselytulosten mukaan Turkki, Kypros ja Irlanti ovat Euroopassa uskonnollisimpia maita, ja vähiten uskonnollisia puolestaan ovat pohjoismaat sekä Tshekinmaa, Belgia ja Hollanti.

Esa Ylikoski

UUTISIA

Vuosi Homoillasta

Ajankohtaisen kakkosen Homoilta-ohjelmasta tuli lokakuussa kuluneeksi vuosi. Muun muassa homojen avioliitto- ja adoptio-oikeutta käsitellyt keskusteluohjelma aiheutti joukkopaon kirkosta, ja ohjelman seurauksena kirkon jätti lähes 40 000 ihmistä kahden viikon aikana, kerrotaan eroakirkosta.fi-sivuston tiedotteessa.

Tiedotteen mukaan Homoiltaa seuranneen vuoden aikana kirkosta erosi 84 000 henkilöä. Nyt tahti on hieman laantunut ja tällä hetkellä kirkosta eroaa joka päivä noin sata henkilöä.

Keväinen Älä alistu! -kampanja aiheutti toisen selvän eropiikin alkuvuonna, jolloin kirkosta erosi noin 4 000 ihmistä enemmän kuin tavallisesti vastaavaan aikaan. Homoillan jälkeiset erot ovat aiheuttaneet kirkolle noin 20 miljoonan euron verotulomenetykset.

Homoilta-ohjelmassa esiintynyt ja homovastaisista asenteistaan tunnettu sisäministeri **Päivi Räsänen** mainitaan yhä edelleen eron syyksi eroakirkosta.fi-palvelun saamassa palautteessa. Sivuston mukaan yleisimmät erosyyt ovat kuitenkin vieläkin kirkollisvero, uskonpuute ja kirkon merkityksettömyys eroajan omassa elämässä. Pieni vähemmistö eroaa, koska pitää kirkkoa liian liberaalina.

Eroakirkosta.fi-sivuston mukaan mihinkään rekisteröityyn uskonnolliseen yhdyskuntaan kuulumattomien suomalaisten määrä on kaksinkertaistunut kahden viimeisen vuosikymmenen aikana ja heitä on jo yli miljoona. □

Tunturipapin viran lakkauttaminen suututti Inarissa

Eroakirkosta.fi-sivuston mukaan Inarin seurakunnan äskettäinen päätös tunturipapin viran lakkauttamisesta on aiheuttanut runsaasti kirkosta eroamisia Inarissa. Tänä vuonna Inarissa oli aiemmin eronnut noin 60 henkilöä, mutta lokakuisen päätöksen jälkeen paikkakunnalla oli kolmen päivän aikana eronnut eroakirkosta.fi-palvelun kautta jo lähes 30 henkilöä.

Useissa eropalutteissa mainittiin erikseen tyytymättömyys Inarin seurakunnan kirkkoneuvoston päätökseen sekä kirkkohera **Jouko Lepistön** tapaan kohdella naispappi **Anitta Kuusista**. Tunturipappi Kuusinen on ollut sekä seurakuntalaisten että tu-

ristien suosiossa. Viran lopettamisasia on ollut paljon esillä Lapissa viime aikoina. □

Kuva: Motorpark

Inarin kirkko

NÄKÖKULMIA VAPAA-AJATTELUUN

Keskustelua avioliitosta

Vajaa vuosi sitten oli kova kohina siitä, pitäisikö kirkon vihkiä avioliittoon homopareja. Paljon melua tyhjästä. Suomessa on paljon vaikeampia ongelmia, päälle kaatuva talouskriisi esimerkiksi, joihin ei ole mitään yksinkertaista ja hyvää ratkaisua olemassakaan. Poliitikkojen epäkiitollisena tehtävänä on yrittää löytää huonoista ratkaisuista vähiten huono.

Tähän avioliittojuttuun on sen sijaan olemassa hyvinkin yksinkertainen ratkaisu, jos siihen vain uskallettaisiin tarttua. Ratkaisu on erottaa vihkimisseremoniat ja juridinen parisuhteen rekisteröinti sekä antaa jälkimmäinen oikeus vain sinne, minne se kuuluu eli maistraateille.

Avioliitolla ja rekisteröidyllä parisuhteella on melko paljon oikeudellisia seuraamuksia. Se vaikuttaa mm. perinnönjakoon, elatusvelvollisuuteen ja joihinkin sosiaalietuuksiin. Tämän vuoksi yhteiskunta pitää kirjaa parisuhteista. Nykyisin myös avoliitolla on osittain samoja seuraamuksia. Yhteiskuntaa ei sen sijaan paljoa kiinnosta (ainakaan pitäisi kiinnostaa), kuka rakastaa ketäkin tai minkälaista seksiä pariskunnat harrastavat. Yhteiskuntaa ei liioin kiinnosta, minkälaiset hää- tai vihkimisjuhlallisuuksudet itsekukin pariskunta järjestää. Nämä seremoniat ja rituaalit kuuluvat uskonnollisille ja muille järjestöille.

Juridinen vihkimisoikeus pitää poistaa niin evankelisluterilaiselta kuin muiltakin kirkoilta, se tulee antaa vain maistraateille. *Suomen Kuvalehti* kirjoitti, että tämä johtaisi maistraattien työmäärän valtavaan kasvuun. Hölynpölyä! Työmäärä voisi kasvaa, jos pidettäisiin kiinni siitä, että joka parin on mentävä maistraattiin henkilökohtaisesti vihittäväksi. Mutta tämä seremoniallinen vihkimisvel-

vollisuus pitäisi maistraateilta lopettaa. Riittää kun pariskunta toimittaisi maistraattiin avioliittohakemuksen, joka on heidän itsensä ja kahden esteettömän todistajan allekirjoittama. Nykyisin hakemus voitaisiin haluttaessa tehdä jopa Internetin välityksellä. Maistraatin työmäärä päinvastoin *vähensisi*, onhan nytkin kaikki viralliset parisuhteet lopulta kirjattava maistraatissa väestörekisteriin.

Edellä esitetty ei mitenkään estäisi häsereonioita tai -rituaaleja. Edelleen pariskunta voisi järjestää kirkkohäät tai sanoa ”tahdon” samalla kun tekevät yhteisen laskuvarjohypyn. Näillä vihkimisjuhlallisuuksilla ei vain olisi oikeudellista merkitystä. Rituaalit voisi järjestää ennen tai jälkeen juridisesti sitovan avioliittoilmoituksen tekoa. Tai voisihan sen ilmoituksen tehdä vaikka osana hääjuhlallisuuksia esim. seuraavasti: Hääpari istuu kukin ja kynttilöin koristeltuun pöytään, johon avioliittohakemus on asetettu. Kaaso ojentaa parille sulkakynät ja kumpikin osapuoli juhlallisesti allekirjoittaa paperin salamavalojen räiskyessä. Sitten bestman sulkee hakemuksen kirjekuoreen häävieraiden osoittaessa suosiotaan ja toimittaa kirjeen postiin.

Jos joku uskonnollinen yhdyskunta, esim. evankelisluterilainen kirkko ei haluaisi suorittaa vihkimisrituaaleja tai lausua oikeanlaisia siunauksia esim. homoparille, se olisi sitten kyseisen uskonlahkon sisäinen asia. Liittykööt homot tai muut kirkon mielestä vähemmän vanhurskaat sellaiseen yhteisöön, joka suostuisi haluttuihin rituaaleihin. Vaihtoehtoja on. Ongelma on siinä, että muutamalle uskonyhteisölle on annettu viranomaistehäviä, jotka eivät niille kuulu.

Irene Saarinen

Mitä on vapaa-ajattelu?

Vapaa-ajattelijain Liiton ja jäsenyhdistysten nimet aiheuttavat usein väärinkäsityksiä. Useimmiten ihmiset kuvittelevat, että vapaa-ajattelijat eli lyhyemmin vaparit ovat olevinaan erityisen vapaamielisiä ja vapaita kaikista ennakkoluuloista. Tämähän ei pidä paikkaansa: vaparit eivät ole sen avarakatseisempia kuin muukaan kansa, ainakaan noin keskimäärin. Vapaa-ajattelijat ovat vapaita vain uskonnollisen ajattelun rajoituksista. Emme esim. ajattele, että jossakin pyhässä kirjassa, kuten Raamatussa, Koraaanissa, Mormonin kirjas-

sa tai Baghavadgitassa olisi ”lopullinen totuus”, kunhan vain osaamme tulkita jotakin näistä vanhoista kirjoista.

Aiempina vuosina onkin esitetty ajatuksia, että Liiton nimi tulisi vaihtaa Uskonottomien Liitoksi tai muuta sellaista. Tällaisella ajatuksella on hyviä ja huonoja puolia. Väärinkäsitykset vähensivät, mutta toisaalta uusi nimi kuulostaa siltä kuin olisimme vailla jotakin.

Olen kuullut myös väitteitä, että vapaa-ajattelu on yksi uskonto muiden joukossa. Tämä väite on

ilmiselvästi väärä: Vapaa-ajattelijain Liitto ei edes saisi uskonnollisen yhdyskunnan asemaa, vaikka se sellaista anoisikin. Siihen tarvittaisiin yhteinen uskonnustusta, pyhiin kirjoituksiin perustuva oppi yms. Sellaisia vapaa-ajattelijoilla ei ole eikä tule.

Tavallinen väite on myös, että vaparit ovat ateisteja. Tämä väite on jo ainakin melko lailla totta. Henkilökohtaisesti en pidä tuosta ateisti-sanasta, koska sillä on negatiivista historiallista painolastia. Mielestäni on parempi puhua uskonnottomista. Miksei jumalienkin olemassaoloon voisi uskoa, jos olisi jotakin järjellistä näyttöä asiasta. Uskotaan sitten kun asiallisia todisteita löytyy. Vaikka toisaalta en ymmärrä, miksi jumalille on tärkeää tämmöisten mitättömien ihmisten uskomukset... Joka tapauksessa vapaa-ajattelijat ajavat uskontokuntiin kuulumattomien ihmisten asioita, uskoivatpa nämä ihmiset sitten vaikka saunatonttuihin.

Kun Liiton nykyinen puheenjohtaja **Karisma** oli televisiossa keskustelemassa naispappeudesta ym. piispa **Björkstrandin** kanssa, piispa väitti, että yhtä lailla vapaa-ajattelijat tukeutuvat kirjaan, nimittäin Maon punaiseen kirjaan! Tämä herätti ainakin minussa aitoa hilpeyttä ja ihmetystä: onko arvon piispa noin tietämätön asioista. Joskus muinoin vaparit saattoivat olla pääasiassa kommunisteja poliittiselta kannaltaan, mutta eivät mitään maolaisia. Nykyisin vaparien poliittiset

kannat vaihtelevat laidasta laitaan. Pelkästään noin 50 hengen Satakunnan vapaa-ajattelijoihin on ollut jäsenenä Kokoomuksen, Keskustan, SDP:n, Vihreiden ja Vasemmistoliiton kannattajia. Yhdistys on sitoutumaton eikä se kysele jäsenistön poliittisia kantoja. Em. tiedon sain siitä, kun jotkut jäsenistämme ovat olleet em. puolueiden ehdokkaina kunnallis- tai muissa vaaleissa. Ja mitä tulee Maon punaiseen kirjaan, tuskinpa monikaan vapari on sellaista edes koskaan nähnyt.

Vapaa-ajattelijat ajavat vakaumusten tasa-arvoa ja valtiokirkkojärjestelmän purkamista. Suomessa on se tilanne, että kahdella uskontokunnalla (ev.lut. ja Suomen ortodoksisella kirkolla) on lakiin perustuva puolivirallinen asema. Tämä asema antaa niille erittäin suuria etuoikeuksia, esim. veronkanto-oikeuden. Kirkollisvero peritään tarvittaessa ulosottoin. Vapaa-ajattelijat pyrkivät edistämään kirkosta eroamista, koska se on tehokkain keino valtiokirkkojärjestelmän purkamiseksi. Kun valtiokirkkojärjestelmää ei enää ole, vaporeilla ei ole sinänsä mitään esim. evankelisluterilaista kirkkoa vastaan – se voi olla yksi uskonlahko, johon täysi-ikäinen ihminen voi liittyä, jos haluaa. Sen sijaan lapsijäsenyyteen tulee suhtautua kriittisesti.

Tauno Perkiö

Jyväskylän kirkkoherra puhui puuta heinää

Jyväskylän kirkkoherra **Jukka Keskitalo** valittiin viime kesänä Suomen evankelis-luterilaisen kirkon Kirkkohallituksen kansliapäälliköksi. Nimityksen kunniaksi miestä haastateltiin *Helsingin Sanomissa* itsenäisyyspäivänä 2010.

En tiedä, mikä osa jutusta menee toimittajan piikkiin. Lukemani perusteella olen kuitenkin suunnilleen kaikesta eri mieltä kansliapäällikön kanssa. Keskitalon keskeinen väite on kuitenkin se, että ”täysin maallistunut Suomi olisi täysin luku- taidoton myös muiden uskontojen suhteen.”

Haastateltavan mukaan ”uskontojen merkitys kasvaa maailmanpolitiikassa ja siirtolaiskysymyksissä. Ellei uskontojen ymmärtämisen tärkeyttä nyt ymmärretä, olemme tulevaisuudessa ihmeisämme tämän kanssa.”

Lyhyesti sanottuna Keskitalo puhuu puuta heinää. Tutkimusten mukaan uskonnottomilla ihmisillä on parhaat ja puolueettomimmat tiedot maailman eri uskonnoista. Erikoisen vahvoilla epäilen olevan maailmankatsomusten harrastelijat eli me

vapaa-ajattelijat.

Jotenkin tuntuu myös, että monien muitten uskovaisten tavoin Keskitalo ei ole ymmärtänyt, että ihmiskunta on tehnyt paitsi teknisiä myös sosiaalisia keksintöjä. Ne eivät siis ole mitenkään kulttuuri- taikka uskontosidonnaisia. Monikulttuurisuutta ei siis saa ymmärtää väärin. Esimerkinomaisesti voi siis kysyä, miksi Afganistanissa syntyneellä naisella pitäisi olla vähemmän ihmisoikeuksia kuin porilaisella miehellä. Jos siis siirtolaisille kelpaavat henkilöautot ja kännykät, myös edustuksellinen demokratia ja ihmisoikeudet on nieltävä mukisematta.

Kansliapäällikkömme toteaa myös, että homoseksuaalisuus on tavallaan yhtä aikaa kirkon mielestä tuomittavaa ja hyväksyttävää. Tämä kirkon sanoma ei kuulemma ole mennyt läpi. Ja vika on – kuinkas muuten – etelän mediassa ja vapaa-ajattelijoihin.

Vaan onkohan poika ihan tosissaan?

Markku Perkiö

LIITTOHALLITUS TIEDOTTAA

Uusi hallitus on tarttunut toimeen. Hallitus kokoontuu sekä fyysisesti että kiireisissä tapauksissa sähköpostitse. Työvaliokunta käy jatkuvaa sähköpostiviestintää. Sähköposti onkin oivallinen väline hoitaa asioita tarvitsematta matkustaa tai pulista puhelimessa. Tässä muutama poiminta päätöksistä ja suunnitelmista.

Hallitus asetti työryhmiä

Hallinnon sisäiset työryhmät

Näiden tehtävänä on tehostaa liiton sisäistä työskentelyä.

Työvaliokunta.

Sen tehtävänä on valmistella ja toimeenpanna hallituksen päätökset. Työvaliokuntaan kuuluvat Petri Karisma (puheenjohtaja), pääsihteeri Esa Ylikoski, taloudenhoitaja Heljä Pekkalin sekä Lasse Pylkki.

Talousryhmä.

Ryhmä suunnittelee ja hoitaa liiton taloutta ja mm. valmistelee budjetin ja seuraa sitä. Liiton kirjanpidon hoitaa ulkopuolinen tilitoimisto. Työryhmän vastuulla on myös liiton omaisuuden hoito, mm. huoneistojen kuntoseuranta. Talousryhmään kuuluvat Petri Karisma ja Heljä Pekkalin.

Lehden toimituskunta.

Toimituskunta (toimitusneuvosto) vastaa yhdessä toimitussihteerin kanssa siitä, että lehti ilmestyy. Toimituskunta suunnittelee ja päättää lehden sisällöstä, hankkii juttuja ja kehittää lehteä. Toimituskunnan kokoonpano: päätoimittaja Petri Karisma, Lasse Pylkki (puheenjohtaja), Esa Ylikoski ja Aimo Törmänen.

Sääntö- ja liittokokoustyöryhmä.

Ryhmän tehtävänä on seurata sääntöjen toimitusta sekä valmistella pysyvät ohjeet liittokokousta varten niin, että niitä ei tarvitse joka kerta miettiä uudelleen. Ryhmään kuuluvat Kari Pasanen (puheenjohtaja) ja Lasse Pylkki.

Hautausmaatyöryhmä.

Ryhmä toimii yhdyselimenä uskonnottomien hautausmaita omistavien ja hoitavien yhdistysten välillä. Se huolehtii mm. hautausmaiden avustamisen ohjeista, esitteiden laatimisesta ja yleisestä tiedottamisesta. Ryhmän kokoonpano: Anita Törn (puheenjohtaja), Anneli Laakkonen ja Heljä Pekkalin. Ryhmään ovat tervetulleita kaikki paikallisyhdistykset, joilla on hautausmaa.

Omantunnon ja vakaumuksen vapaus-työryhmä

Työryhmän tavoitteena on edistää omantunnon ja vakaumuksen vapauden (Perustuslain 11 §) vahvistamista julkisissa palveluissa, päivähoitossa, kouluissa, oppilaitoksissa ja korkeakouluissa, armeijassa sekä sosiaali- ja terveydenhuollossa, kriisipalveluissa ja hautaus-toimessa – eduskunnasta alkaen (valtiopäivien avajaiset).

Työryhmän tehtävänä on liiton toimesta eri tahtoille tehtävien kehittämissesitysten valmistelu liittohallitukselle, liiton linjausten mukainen yhteiskuntavaikuttaminen ja vuorovaikutus virkamiehiin ja poliittisiin päättäjiin päin sekä vapaa-ajattelijayhdistysten ja aktiivien yhteistyön tukeminen näissä asioissa. Työryhmän kokoonpano: Esa Ylikoski (puheenjohtaja), Markku Pääkkönen, Jori Mäntysalo, Petri Karisma, Anneli Aurejärvi-Karjalainen, Lasse Pylkki, Kaisa Robbins, Antti Ellonen.

Tavoite- ja periaateohjelmatyöryhmä.

Tarkoituksena on uudistaa liiton Kulttuuriohjelma. Ryhmään kuuluvat Jori Mäntysalo (puheenjohtaja), Esa Ylikoski ja Petri Karisma. Kaikki asiasta kiinnostuneet voivat ottaa yhteyttä työryhmään osoitteella val@vapaa-ajattelijat.fi

Kansainvälisyysryhmä. Ryhmän tehtävänä on selvittää vapaa-ajattelun nykyistä tilaa ja saavutuksia eri maissa, arvioida liiton nykyisiä kansainvälisiä yhteyksiä ja niiden hyötyjä sekä mahdollisuuksia kehittää niitä. Ryhmän kokoonpano: Esa Ylikoski (puheenjohtaja), Petri Karisma, Mikko Mäkinen, Arvid Saarinen.

Ulkoiset projektiryhmät

Nämä ovat laajempia asiakokonaisuuksia käsitteleviä työryhmiä, joiden työn tulos näkyy pitkällä aikavälillä.

Markkinointitiimi.

Tiimin tarkoituksena on lisätä vapaa-ajattelijoiden, uskonnottomien ja ateistien näkyvyyttä mediasa. Tarkoitus on mm. valmistella tiedotteita ja muuta materiaalia, esimerkiksi yleisönosastokirjoituksia ja blogeja yhdessä. Joukolla tehtävän

mediaseurannan avulla pystymme olemaan sielä, missä tapahtuu ja pääsemme kertomaan oman kantamme asioihin.

Markkinointitiimin toimintaan pääsee mukaan laittamalla sähköpostia Petri Karismalle osoitteeseen val@vapaa-ajattelijat.fi tai soittamalla p. 040 748 9532.

Muuta

Kirjasto.

Kirjastoon on parina viime vuonna hankittu koko joukko uutta alan kirjallisuutta. Kirjoja on nyt ryhdytty luetteloimaan niin, että luetteloon tulee olemaan pääsy liiton sivustolta klikkaamalla. Näin jäsenet pääsevät näkemään, mitä kirjoja liitolla

on ja lainaamaan niitä. Jäseniähän varten kirjasto on olemassa. Jäämme siis odottamaan.

Jäsenyhdistysten puheenjohtajien neuvottelupäivä.

Työvaliokunta valmistelee keväällä 2012 pidettävää paikallisyhdistysten puheenjohtajien neuvottelupäivää. Neuvottelupäivänä on tarkoitus käydä läpi mm. liiton sisäistä tiedottamista, jäsenasioita (jäseneksiottoprosessi, jäsenrekisteri/t) yms.

Liiton toimiston remontti.

Liiton Neljännellä linjalla olevaa toimisto on uudistettu niin, että siellä voidaan järjestää myös valtuuston kokoukset ja muita suurempia tapaamisia. Kirjasto siirtynee kokonaisuudessaan tilan etuosaan. □

Puhujakorvaukset

Liitto on v. 1988 saanut testamentin, jonka ehtojen mukaan sen tuotoilla kustannetaan ”puhujia vapaa-ajattelijoiden haudoille sekä vapaa-ajattelijoiden hautojen hoitoa niin laajasti kun on mahdollista”. Näin on tehty. Testamentin varat on sijoitettu kiinteistöön (asuinhuoneisto). Osa tuotoista on ohjattu asunnon kunnossapitoon.

Aiemmin puhujakorvauksia myönnettiin anomuksesta suoraan puhujille. Tänä vuonna käytäntö muuttui niin, että puhujakorvauksia myönnetään suoraan perheille näiden anomuksesta. Tukea voi saada myös juhlapuhujan palkkaamiseen uskonnottomiin häihin ja nimiäisiin. Hallitus on päivittänyt puhujakorvauksien ehdot ja ohjeet ja laatinut hakulomakkeen. Ohjeet ja ehdot ovat ohessa, ja ne astuvat voimaan vuoden 2012 alusta.

Hakulomakkeen saa ensi vuonna liiton sivustolta sekä Pro-Seremoniat -palvelun kautta.

Juhlapuhujia voi tilata suoraan ProSeremoniat-palvelusta, tai niitä voi tiedustella paikallisyhdistyksiltä. Liitto tukee myös puhujien koulutusta.

Testamentin mukaista hautojen hoitoa on kustannettu myöntämällä hakemuksesta tukea tunnustuksettomia hautausmaita ylläpitäville vapaa-ajattelijain liiton jäsenyhdistyksille. Hautausmaiden ylläpito on kallista, ja tukea on myönnetty erityisesti perusparannuksiin.

Perheiden tukeminen ja hautausmaiden ylläpidon avustaminen edistävät uskonnottomien tapakulttuurin kehittymistä Suomessa. Samalla huo-

mio kiinnittyy siihen, että julkisen vallan toimesta uskonnotonta tapakulttuuria ei juurikaan tueta. Hautausvoimilaki ja valtiovalta kohtelevat syrjivästi tunnustuksettomien hautausmaiden ylläpitäjiä.

Ehdot ja -ohjeet perheiden tukemiseksi uskonnottomien juhlapuhujan palkkaamiseksi

Vapaa-ajattelijain liitto korvaa perheiden uskonnottomien juhlien (hautajaiset, häät, nimiäiset) puhujakuluja seuraavasti:

- 1) Juhlapuhujan on oltava Pro-Seremonioiden tai liiton jäsenyhdistyksen kautta rekisteröitynyt puhuja.
- 2) Kuluja korvataan seremonian järjestäjälle tämän hakemuksesta ja kuitteja vastaan.
- 3) Kuluja pitää olla vähintään 100 euron edestä, jotta korvausta voi hakea.
- 4) Korvaus on harkinnan mukaan enintään 100 euroa.
- 5) Tukea on haettava lomakkeella, jota saa puhujalta, liiton sivustolta tai tilaamalla liiton toimistosta.
- 6) Toukokuun loppuun mennessä tulleet hakemukset käsitellään kesäkuussa, marraskuun loppuun mennessä tulleet joulukuussa.

Lasse Pylkki

LIITTOHALLITUS TIEDOTTA

Avustuksia, avustuksia

Liitto myöntää hakemuksesta avustuksia muun muassa jäsenyhdistyksille, hautausmaiden ylläpitoon ja niin sanottuja puhujakorvauksia. Hallitus on työvaliokunnan ehdottamana pohtinut näiden jakoperusteita sekä haku- ja myöntämiskäytäntöjä, ja on päättänyt uusia osan niistä. Tässä eräitä päätettyjä periaatteita.

– Kaikki avustukset ovat harkinnanvaraisia, kuten tähänkin saakka.

– Avustuksien hakemiseen tulee määraajat niin, että niitä haetaan kerran vuodessa poikkeuksena niin sanotut puhujakorvaukset. Puhujakorvaukset eli ”tuki perheille uskonottoman puhujan palkkaamisesta aiheutuneiden kulujen korvaamiseksi” haetaan puolivuositain. Näin menetellen tuet voidaan jakaa tasapuolisemmin ja määrärahojen puitteissa pysyen.

– Hautausmaiden ylläpitoavustusten ehdot ovat jo olemassa (entiset). Haun helpottamiseksi laaditaan hakulomake.

– Avustuksista jäsenyhdistyksille ollaan laatimassa ehtoja, hakuohjeita ja -lomakkeita. Täy-

dennettävä lomake helpottaa haun tekemistä.

Avustuksia myönnetään pääasiassa seuraavana vuonna toteutettavia projekteja varten, mutta pienille yhdistyksille, joilla on laaja toiminta-alue, avustuksia voidaan myöntää myös yleisinä toiminta-avustuksina.

Ohjeisiin tultaneen sisällyttämään muun muassa se, että hakuihin vaaditaan, kuten yleensä, yhdistyksen vuosikokouksen päättämiä asiakirjoja, esimerkiksi toimintakertomus ja toimintasuunnitelma, talousarvio, tilinpäätös ja suunnitelma avustuksen kohteesta. Kannattaa siis satsata näihin jo tänä vuonna, jos avustuksia aikoo hakea. Kun avustuksen myöntäjä voi todeta, että asiapaperit ovat kunnossa, päätös avustuksen myöntämisestä on helpompi tehdä.

Avustusten ehdoista ja hakuohjeista tarkemmin ensi vuoden lehdissä.

Lehti uudistuu

Liiton lehti *Vapaa Ajattelija* on tärkeä kanava sekä jäsenille että ns. suurelle yleisölle.

Jäsenille siksi, että se antaa tietoa siitä, missä mennään, mitä tehdään, mitä on tehty ja mitä suunnitellaan. Kaikilla ei ole pääsyä nettiin, ja jos onkin, ei sitä ole kiva selailulla illalla nukkumattia sängyssä odotellessa tai nojatuolissa iltalampun alla, paitsi jos on pienlappari tai iPad. Lehti on myös yhdysside yhdistysten ja yksittäisten jäsenten välillä, varsinkin, jos sitä käytetään ja jos yhdistyksellä ei ole omaa tiedotuskanavaa. Lehti antaa myös tietoa muitten yhdistysten tempauksista opiksi otettavaksi. Ja tietysti yleistietoa vapaa-ajattelusta.

Lehdellä on kuitenkin myös toinen tehtävä: Lähestyä sitä suurta yleisöä, joka ei juuri kirkosta välitä, vaikka sinne maksunsa maksaakin, muttei myöskään meistä eikä vapaa-ajattelun vaihtoehdosta juuri mitään tiedä. Siihen saumaan on iskettävä. Näkyvä lehti on yksi väline tähän. Uskonottoman kulttuurin lisääminen on pääta-

voitteemme.

Liittokokous päättikin Keski-Uudenmaan aloitteesta, että lehteä kehitetään yleisölehden suuntaan, mutta jätti sen tarkemman toteuttamistavan hallituksen tehtäväksi. Nyt hallitus on päättänyt lehden suuntaviivoista:

Lehden koko suurennetaan noin A4:ksi. Näin lehti ei huku kirjastojen lehtilokerikkojen pohjille. Lehti ilmestyy viiden kuuden sijasta neljä kertaa vuodessa, esim. kaksi keväällä, kaksi syksyllä. Lehden postitus maksaa melkein yhtä paljon kuin sen painattaminen, joten ainakin siitä rahaa säästyy. Se on hyvä käyttää lehden laadun, siis sisällön ja ulkoasun parantamiseksi. Ulkoasu uusitaan.

Kun lehteä suunnataan myös suurelle yleisölle, juttujen järjestys muuttuu. Yleisöä kiinnostavat jutut tulevat lehden alkupäähän, vain jäsenistöä koskevat uutiset ja tiedot sijoitetaan omiin osastoihinsa pääosin lehden loppupuolelle. Jos lehti on näkyvän suuri ja sen kansi pistää silmään, yleisökin saattaa tarttua siihen. Jos lehden avaa

ja sen moderni ulkoasu miellyttää, sitä saattaa alkaa selailemaan. Ja jos vielä jututkin kiinnostavat, lehti on täyttänyt tehtävänsä.

Tavoite on korkea, mutta siihen pyritään. Siinä

tarvitaan kuitenkin jäsenistön apua. Ei lehti tyhjästä synny. Lehden palstat ovat siis käytettävissä, olkaa hyvät.

Lasse Pylkki, toimituskunnan puheenjohtaja

Toimituskunnan toivelista

Lehteä voidaan avustaa monin eri tavoin:

Yleiset jutut ja artikkelit saavat olla mitä erilaisimmista aiheista, sana on vapaa:

- asia-artikkeleita
- mielipiteitä
- kirja- ym. arvosteluja ja esittelyitä
- huumoria, pakinoita runoja,
- novelleja
- henkilökuvauksia

- valokuvia kuvaselityksineen
- sarjakuvia
- jne.

Yhdistystä koskevat:

- selostuksia tapahtumista ja tempauksista
- vuosikokousasioita
- ilmoituksia kokouksista ja muista
- tärkeitä päätöksiä
- koko liittoa koskevia ehdotuksia

Uskonnottomien etujärjestö 75 vuotta vuonna 2012

Vapaa-ajattelijain liitto perustettiin marraskuussa 1937 Tampereella, jossa paikallinen siviilirekisteriyhdistys oli alkanut julkaista *Ajatuksen Vapaus*-lehteä valtakunnalliseen levitykseen. Vanhin edelleen toimiva yhdistys oli perustettu Kotkassa jo vuonna 1929. Vapaan ajattelun historiaan liittyy myös ylioppilasyhdistys Prometheuksen toiminta jo vuosina 1906-17.

Vuosipäivä tarjoaa hyvän syyn juhlistaa valtakunnallisen liiton olemassaoloa. Samalla voidaan luoda katsaus saavutuksiin ja kehittämiskohtiin sekä suunnata sihti eteenpäin. Liiton tavoitteet uskonnottomien yhdenvertaisesta kohtelusta omantunnon vapauden alueella ovat vielä monin osin toteutumatta.

Koska liitto on yhdistysten liitto, 75-vuotisteema on hyvä ottaa myös paikallisten, alueellisten jäsenyhdistystemme toimintaan vuonna 2012. Ja toki myös lähialueen yhdistykset voivat tehdä yhteistyötä.

Viisi vuotta sitten Vapaa-ajattelijain liitto juhli 70-vuotistaivaltaan juhlaseminaarin ja iltajuhlan merkeissä.

Kuva iltajuhlasta ravintola Acquassa, Helsingin Ruoholahdessa.

Liiton 70-vuotisjuhla pidettiin Helsingissä. Oliko paikallaan juhlia 75-vuotistaivalta liiton syntysijoilla Tampereella? Liittohallitus asettaa juhlatoimikunnan, joka valmistelee ja koordinoi 75-vuotisteemaan liittyviä alueellisia ja valtakunnallisia tapahtumia. Vuosijuhlan johdosta liitto ei järjestä vuonna 2012 perinteisiä kesäpäiviä, mikä ei estä yhdistysten kesätapahtumia.

Juhlavuoden vietossa kannattaa huomioida jo **Minna Canthin** päivä 19.3. – olihan Minna Canth yksi ensimmäisistä uskontojen ja vanhoillisen papiston kriitikkoja maamme sivistyneistön keskuudessa.

Esa Ylikoski

Kuva: Marketta Ollikainen

YHDISTYKSET TOIMIVAT

Hevarien USKOMATON uutuuksia

Helsingin vapaa-ajattelijoiden uusi, laajalevikkoinen *USKOMATON*-lehti julkaistiin loka-kuussa *Voima*-lehden liitteenä. Lehden painos oli 70 000 kappaletta, ja siinä oli 16 sivua, joita 13,5 tekstisivua. Julkaisija sai *USKOMATON*-lehdestä parin tuhannen kappaleen erillispainoksen, ja lehteä on näin voitu levittää pääkaupunkiseudulla muun muassa kirjastoihin ja kouluihin.

Lehteen voi tutustua netissä (<http://helsinki.vapaa-ajattelijat.fi/uskomatonlehti/>) sekä näköislehtenä että juttuhakemiston kautta. Lehden toimituskuntaan kuuluivat **Esa Ylikoski**, **Kimo Laine**, **Markku Pääkkönen**

ja **Ilkka Vuorikuru**, ja taiton teki **Heidi Friiman**.

Keskeisenä teemana tuodaan kriittisesti esiin, miten monet julkiset palvelut ja laitokset, kuten päivähoito, koulut, oppilaitokset ja armeija ovat ympärneet toimintaansa uskonon harjoittamista. Seksuaalisuudesta on kokonainen aukeama. Lehdessä on myös useita henkilöhaastatteluja.

Pääkirjoituksessa todetaan uuteen kansainväliseen, yhteiskunnallisen tietoarkiston julkaisemaan haastattelututkimukseen viitaten, että muun muassa kouluihin on luotu uskonnollinen kasvihuoneilmiö irrallaan kansalaisten ja perheiden arkitodellisuudesta.

Keski-Uudenmaan vapaa-ajattelijat Järvenpää-päivillä

Olemme parina kolmena viime vuotena olleet mukana Järvenpää-päivillä aina toukokuun ensimmäisenä lauantaina, viimeksi tänä vuonna. Pöytäamme ja joskus katoskin on ollut hyvällä paikalla kävelykadun keskiosassa, ja esillä on ollut liitosta hakemaamme materiaalia (mukana myös ProSeremonioitten ja Prometheus-leirin tuen) ja vähän omaammekin. Sitä on sitten jaettu ilmaiseksi sitä haluaville.

Kyselijöitä, väittelijöitä, katselijoita ja ottajiaakin on ollut aina sään mukaan. Ja kahvia ja keksejä.

Pari uutta jäsentäkin olemme siellä saaneet. Ongelmana on ollut, että liiton materiaali, niin esitteet kuin kirjallisuuskin on auttamattoman vanhentunutta.

Käytössämme ei myöskään ole ollut isoja kylttejä eikä julisteita, joita esimerkiksi viime kevään naapurikojun helluntalaisilla oli kosolti ja hienoja. Tällainen esittäytyminen olisi mielestämme erittäin hedelmällistä, sillä kävijöitä päivillä on yleensä paljon. Ja aina joku poikkeaa. Asiamme tunnettavuus kohentuisi ainakin paikallisesti.

Liiton tulisikin aikaan saada uusia värikkäitä moderneja esitteitä, joita kelpaisi jakaa ohikulkijoille. Ottavat mielellään. Myös isot näkyvät kyltit ja posterit iskulauseineen olisivat tehokkaita. Ne olisi kuitenkin järkevää valmistaa keskitetysti ja ammattimaisesti liiton toimesta. Pienellä yhdistyksellä ei sellaiseen ole resursseja. Ja vaikka vapaa-ajattelu-video pyörimään isolle näyttöl-

le kojun takaseinälle. Kyllä katselijoita riittäisi!

Olemme myös kartoittaneet alueemme 6 – 7 kuntaa ja löytäneet niistä ainakin pari samantapaista säännöllisesti vietettävää tapahtumaa, joihin voisimme mennä, mutta ... ne resurssit.

Lasse Pylkki

Keski-Uudenmaan vapaa-ajattelijoiden pj

Kemin Vapaa-ajatteliijoilla tapahtumarikas kesä ja syksy

Suoritimme kesällä Kemin Vapaa-ajattelijain Ristikankaan hautausmaan aidan maalauksen ja Saattolan toimitalon rakennuksen katon tippapeltien laiton. Elokuussa osallistuimme Tervolan Kätkävaarassa Kemin, Luoteis-Lapin ja Rovaniemen Vapaa-ajattelijayhdistysten järjestämille opinto- ja retkeilypäiville, johon osallistui myös liiton puheenjohtaja **Petri Karisma**.

Torniossa järjestimme syyskuussa kirjaston aulassa Kemin yhdistyksen esittelyn. Mukana oli myös vapaa-ajattelua esittelevää kirjallisuutta.

Työn alla oli myös kaikille avoimen luento- ja keskustelutilaisuuden järjestäminen marraskuussa Kemin Vapaa-ajattelijain, Kemin Työväenopiston, Kemin Humanistiseurauksen ja Kemin KSL:n opintojärjestön kanssa aiheista: Suvaitsevaisuus kansainvälistyvässä maailmassa – ristiriitojen virittelystä yhteisen maailman rakentamiseen. Luennoitsijana toimi filosofi, opettaja **Voitto Kuosmanen**.

*Pertti Periniva
puheenjohtaja*

Kuvat: Kemin vapaa-ajattelijat

“Suoritimme kesällä Kemin Vapaa-ajattelijain Ristikankaan hautausmaan aidan maalauksen”

Torniossa järjestimme syyskuussa kirjaston aulassa Kemin yhdistyksen esittelyn. Mukana oli myös vapaa-ajattelua esittelevää kirjallisuutta.

**Vapaa Ajattelija toivottaa
kaikille lukijoille hyvää
joulua ja antoisaa uutta vuotta**

Pro Seremoniat

KAUNEIMMAT PERHEJUHLAT USKONNOTTOMASTI

- o **NEUVONTA**
- o **PUHUJAPALVELU**
- o **MUSIIKKI**

Pro-Seremoniat on suomalaisten siviilijärjestöjen yhteisesti perustama, voittoa tavoittelematon palvelukeskus

PUH. 050 590 4390
FAX (09) 850 20 460

WWW.PRO-SEREMONIAT.FI
POSTI@PRO-SEREMONIAT.FI

Vapaa-ajattelijain Liiton jäsenyhdistykset

Forssan Vapaa-ajattelijat ry

Juha Toivonen
Tölonkaari 4 A 8
30420 Forssa
puh. 044 592 0210
forssa@vapaa-ajattelijat.fi
Tili FI9243272020042580

Helsingin Vapaa-ajattelijat ry

Neljäs linja 1
00530 Helsinki
puh. 050 468 5332 (Esa Ylikoski)
<http://www.vapaa-ajattelijat.fi/helsinki/>
helsinki@vapaa-ajattelijat.fi

Helsingin yliopiston vapaa-ajattelijayhdistys Prometheus ry

Janne Vainio
Vedenottamontie 12 E 38
00980 Helsinki
puh. 050 365 6808
prometheus@vapaa-ajattelijat.fi

Joensuun seudun Vapaa-ajattelijat ry

Ari Sulopuisto
Karhuntie 27
80230 Joensuu
puh. 040 5713 989
<http://www.vapaa-ajattelijat.fi/joensuu/>
joensuu@vapaa-ajattelijat.fi
Tili IBAN FI5947853020020795,
SWIFT/BIC HELSFIHH

Kainuun Vapaa-ajattelijat ry

Aki Räisänen
Sudenpolku 11 B 24
87300 Kajaani
puh. 050 5948 501
<http://www.facebook.com/pages/Kainuun-Vapaa-ajattelijat/>
106053492764842
kainuu@vapaa-ajattelijat.fi

Karkkilan Vapaa-ajattelijat ry

Ulla Kindstedt
Korvenkatu 8
03600 Karkkila
puh. iltaisin (09) 225 5930, päivisin 040 0225 570
(Erkki Hohenthal)
karkkila@vapaa-ajattelijat.fi

Kemin Vapaa-ajattelijat ry

Pertti Periniva
Leppälinnuntie 5

94700 Kemi
puh. 040 5572 215
<http://www.vapaa-ajattelijat.fi/kemi>
kemi@vapaa-ajattelijat.fi
Tili FI4180001800810070

Keski-Suomen Vapaa-ajattelijat ry

Anita Törn
Vesikansantie 1131
77240 Halkokumpu
<http://ks.vapaa-ajattelijat.fi/>
ks@vapaa-ajattelijat.fi

Keski-Uudenmaan Vapaa-ajattelijat ry

(Entinen nimi: Järvenpään vapaa-ajattelijat ry)
Lasse Pylkki
Hakalantie 40
04380 Tuusula
puh. 050 5715 795
<http://keski-uusimaa.vapaa-ajattelijat.fi/>
keski-uusimaa@vapaa-ajattelijat.fi

Kotkan Vapaa-ajattelijat ry

Karjalantie 2-4
48600 Kotka
puh. (05) 2186 047
tai 044 0183 966 (Anneli Laakkonen)
kotka@vapaa-ajattelijat.fi
Tili FI0551720220125158

Kouvolan Vapaa-ajattelijat ry

(Entinen nimi Pohjois-Kymen vapaa-ajattelijat ry)
Heljä Pekkalin
Killingintie 4 B 19
45700 Kuusankoski
puh. 040 7044 638
kouvola@vapaa-ajattelijat.fi

Lahden Vapaa-ajattelijat ry

Saimaankatu 3-5 B 34
15140 Lahti
puh. (03) 7827 408
<http://www.vapaa-ajattelijat.fi/lahti/>
lahti@vapaa-ajattelijat.fi

Lappeenrannan ja ympäristön Vapaa-ajattelijat ry

Olavi Korhonen
Korkearannantie 3 F
54530 Luumäki
puh. 050 0556 010
<http://lpr.vapaa-ajattelijat.fi/>
lappeenranta@vapaa-ajattelijat.fi

Luoteis-Lapin Vapaa-ajattelijat ry

Reijo Raappana
Raappanantie 7
95830 Vaattojärvi
puh. 044 2714 466
luoteis-lappi@vapaa-ajattelijat.fi
Tili FI8556435720027896

Länsi-uudenmaan Ateistit ry

c/o Moisa
Vellamonkatu 4
08100 Lohja
<http://www.dlc.fi/~etkirja/uusimaa.htm>
lansi-uusimaa@vapaa-ajattelijat.fi

Nokian Vapaa-ajattelijat ry

Sirkka Salonen
Hoppulankatu 5
37120 Nokia
<http://www.vapaa-ajattelijat.fi/nokia/nokia@vapaa-ajattelijat.fi>

Oulun seudun Vapaa-ajattelijat ry

Jouko Saksio
Jalohaukantie 1 E 41
90250 Oulu
puh. 040 5360 345
<http://www.vapaa-ajattelijat.fi/oulu/oulu@vapaa-ajattelijat.fi>

Porvoon seudun Vapaa-ajattelijat ry

Aimo Törmänen
Tarmolankatu 24 C 23
06100 Porvoo
puh. 040 7481 022
porvoo@vapaa-ajattelijat.fi
Tili FI3711245000479830

Raision Vapaa-ajattelijat ry

Niko Saarinen
Ankkurikylänkatu 2 D 40
20240 Turku
puh. 040 5384 820
raisio@vapaa-ajattelijat.fi
Tili FI0343092120097460

Rovaniemen Vapaa-ajattelijat ry.

Saara Hartzell
Ounasvaarantie 1 as. 2
96400 Rovaniemi
puh. 050 5004 660
rovaniemi@vapaa-ajattelijat.fi

Satakunnan Vapaa-ajattelijat ry

Arvid Saarinen
Yrjönkatu 11 A 7
28100 Pori
puh. 040 0833 210
<http://satakunta.vapaa-ajattelijat.fi/satakunta@vapaa-ajattelijat.fi>
Tili IBAN FI9512693000624815,
SWIFT/BIC NDEAFIHH

Seinäjoen Vapaa-ajattelijat ry

Erkki K. Virtanen
erkkikv@gmail.com
<http://seinajoki.vapaa-ajattelijat.fi>
Tili FI1512923000101328

Tampereen Vapaa-ajattelijat ry

Yliopistonkatu 58 B
33100 Tampere
puh. 045 1303 837
<http://tampere.vapaa-ajattelijat.fi/tampere@vapaa-ajattelijat.fi>
Tili FI6257318210000418

Turun Vapaa-ajattelijat ry

Mikko Mäkinen
Mittarinkatu 2 as 1
20100 Turku
puh. 044 2090 445
<http://www.vapaa-ajattelijat.fi/turku/>
<http://turunvaparit.blogspot.com/>
turku@vapaa-ajattelijat.fi
Tili FI7655424040026375

Vapaa-ajattelijain Liiton Vuoksenlaakson yhdistys ry

Hannes Koivumäki
puh. 050 5557 793
vuoksenlaakso@vapaa-ajattelijat.fi

Varkauden Vapaa-ajattelijat ry

Taisto Kaukonen
Toritorppa
Petroskoinkatu 18
78200 Varkaus
puh. (017) 5527 277
varkaus@vapaa-ajattelijat.fi

Vapaa-ajattelijain liitto ry Fritänkarnas forbund rf

Puheenjohtaja
Petri Karisma
040 748 9532
petri.karisma@orvokki.net

Pääsihteeri
Esa Ylikoski
050 468 5332
esa.ylikoski@vapaa-ajattelijat.fi

Liittovaltuuston puheenjohtaja
robert Brotherus
045 114 5602
robert@iki.fi

Toimisto
Neljäs linja 1, 00530 Helsinki
0440 715 601
val@vapaa-ajattelijat.fi

Kotisivu
<http://www.vapaa-ajattelijat.fi>
Pankkiyhteys
Sampo 800014-85180
(Lahjoitus- ja testamenttitili sama.)

Vapaa Ajattelijaja

66. vuosikerta

Julkaisija

Vapaa-ajattelijain liitto ry
Fritänkarnas forbund rf

Päätoimittaja

Petri Karisma
petri.karisma@orvokki.net

Toimitussihteeri

Marketta Ollikainen
marketta.ollikainen@kolumbus.fi

Toimitusneuvosto

Lasse Pylkki (puh.j.)
Petri Karisma
Esa Ylikoski
Aimo Törmänen

Taitto

Marketta Ollikainen

Tilaukset ja osoitteenmuutokset

Vapaa-ajattelijain liitto
Neljäs linja 1
00530 Helsinki
0440 715 601
val@vapaa-ajattelijat.fi

Ilmoitushinnat (2011)

Koko sivu: 235 e
Puoli sivua: 135 e
1/8 sivua 50 e

Tilaushinta

25 e /vuosi
Neljä numeroa vuodessa (vuodesta 2012 lähtien).

Painopaikka

Kirjapaino Uusimaa

Painos

2400 kpl
issn 0355-8703

Seuraava lehti

Helmi-maaliskuussa 2012
Lehteen tuleva aineisto toimitetaan 31.1.2012 mennessä osoitteeseen toimitusneuvosto@vapaa-ajattelijat tai liiton toimistoon.

Vapaa ajattelijaja on kulttuuri-, mielipide- ja tiedelehtien liitto kultti ry:n jäsen.
Kirjoitukset eivät välttämättä edusta lehden toimituksen ja julkaisijan näkemystä.

JOULULAHJAKSI: KOTKAN DON QUIJOTE - HANNU EKLUNDIN KIRJOITUKSIA KIRKOSTA JA USKONNOSTA

(KOTKAN VAPAA-AJATTELIJAT RY:N JULKAISU)

Kotkalaisen vapaa-ajattelijan kovakantinen uutuus on merkkitapaus uskontokriittisessä kirjallisessa tuotannossa. Oiva joululahja läheiselle tai ystävälle tai ihan itselle! Teos kattaa jokseenkin kaikki viime vuosikymmenten aikana julkisuudessa olleet kristillistä kirkkoa ja kristinuskoa koskevat teemat, ja samalla niiden kritiikin. Asiallisesti painava mutta helppolu-kuinen ja huolella laadittu teos sopii myös merkkipäivälahjaksi ja opinto- tai keskustelupiirin aineistoksi.

Teos koostuu lehtikirjoitusten lisäksi vastaväittäjien mielipi-teistä ja tekijän vastakommenteista. Puheenvuoron saavat myös papit. Tulos on lukijaa inspiroiva moniääninen pamfletti, jonka arvo ei pysähdy ensilukemiseen. Kirjaa elävöittävät kymmenet piirroskuvat.

Suoraan tekijältä vain 15 euroa kpl, kolme 40 e, viisi 65 e, kymmenen 120 e. Lisäksi postikulut. Tilaukset sähköpostilla hannu eklund@kyp.net, puhelimella 0415472100 tai kirjeellä Hirventie 17 B 48230 Kotka. Samalla voi tilata Kotkan Vapaa-ajattelijain juhlateosta.

Lähetätkää minulle lisätietoja

(Ilmoita sähköpostiosoitteesi)

Tilaan Vapaa Ajatteliija -lehden

Haluan liittyä jäseneksi

(Ilmoita sähköpostiosoitteesi)

Valitse jäsenyhdistyksesi edelliseltä aukeamalta:

NIMI _____

OSOITE _____

POSTITOIMIPAIKKA _____

SÄHKÖPOSTI _____

Vapaa-ajattelijain liitto ry • val@vapaa-ajattelijat.fi

KIRJE-
POSTI-
MERKKI

Vapaa-ajattelijain liitto ry

Neljäs linja 1

00530 HELSINKI